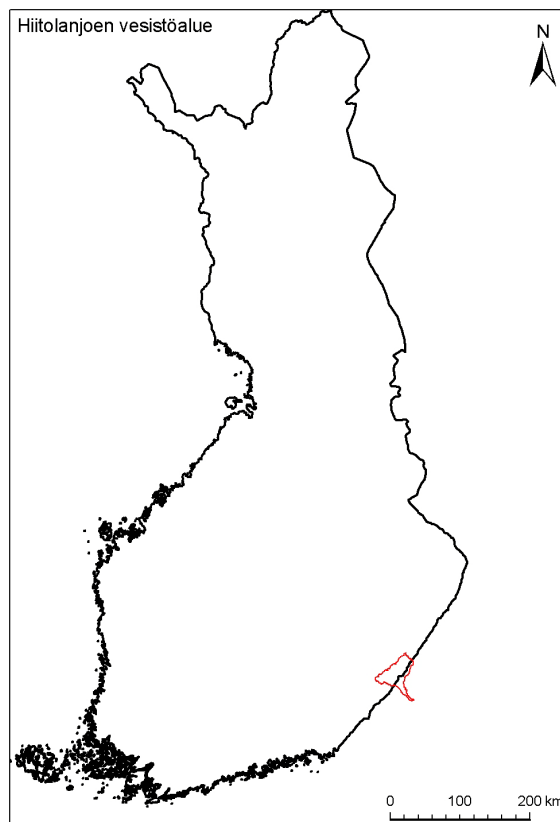

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Raportti tulvariskien alustavasta arvioinnista

Hiitolanjoen vesistöalue

Kaakkois-Suomen ELY-keskus
25.3.2011

SISÄLLYSLUETTELO

1 TAUSTAA	3
2 VESISTÖN KUVAUS	3
2.1 Hydrologia	3
2.2 Maankäyttö.....	6
2.3 Asutus ja kulttuuriperintö	8
2.4 Kaavoitus.....	10
2.5 Tulvasuojelu ja vesistöjen käyttö.....	12
2.6 Tulvavesien pidättäminen valuma-alueella	12
3 HISTORIALLINEN TULVATIETO	12
3.1 Toteutuneet tulvat	12
3.2 Tulvien aiheuttamat vahingot	12
3.3 Arvio toteutuneiden tulvien vaikutuksesta nykytilanteessa	12
4 MAHDOLLISET TULEVAISUUDEN TULVAT JA TULVARISKIT	13
4.1 Ilmastonmuutoksen vaikutus	13
4.2 Muun pitkäaikaisen kehityksen vaikutus tulvariskeihin.....	13
5 PAIKKATIETOAINEISTOJEN KÄYTTÖ TULVARISKIALUEIDEN TUNNISTAMISESSA ...	13
6 TULVARISKIALUEIDEN TUNNISTAMINEN HIITOLANJOELLA	14
6.1 Tulvakorkeuksien määrittäminen.....	14
6.2 Kokemusperäinen tieto ja aikaisemmat selvitykset.....	15
6.3 Tulvalle altistuva väestö ja taloudellinen toiminta	15
6.4 Vaikeasti evakuoitavat kohteet	16
6.5 Tulvariski ympäristölle ja kulttuuriperinnölle	17
6.6 Yhteiskunnan kannalta tärkeät toiminnot	17
6.7 Vesistörakenteiden aiheuttama tulvanuhka	18
7 TULVARISKIALUEET	18

8 TULVARISKIEN VÄHENTÄMISTARVE- JA TOIMENPITEET HIITOLANJOEN VESISTÖALUEELLA.....	19
9 LÄHDELUETTELO	19
10 LIITTEET	19

1 TAUSTAA

Syksyllä 2007 voimaan astunut Euroopan unionin tulvadirektiivi (Direktiivi tulvariskien arvioinnista ja hallinnasta, Eurooppa 2007) on antanut suuntaviivat tulviin varautumisen periaatteista ja velvoittaa jäsenmaita toimenpiteisiin tulvariskien pienentämiseksi. Tulvadirektiivin vaatimat toimenpiteet koostuvat alustavasta tulvariskien arvioinnista sekä tulvakarttojen ja tulvariskien hallintasuunnitelmien laatimisesta.

Tulvariskien alustava arviointi tulee tehdä vuoden 2011 loppuun mennessä. Siinä tarkastellaan vesistöalueita kokonaisuuksina ja tunnistetaan alueet, joissa on merkittävä tulvariski. Tulvavaara- ja tulvariskikartat (vuoden 2013 loppuun mennessä) ovat direktiivin toteuttamisen toinen vaihe ja ne tehdään tulvariskialueille, jotka on nimetty merkittäviksi tulvariskien alustavan arvioinnin avulla. Kolmannessa vaiheessa tulvariskien hallintasuunnitelmat (vuoden 2015 loppuun mennessä) laaditaan niille vesistöalueille, joilla on merkittäviä tulvariskejä.

Tulvariskien alustava arviointi perustuu käytettävissä olevaan tulvatietoon sekä korkeusmallin avulla luodun keinotekoisien tulva-alueiden ja maa-alueiden erityyppisiä käyttömuotoja kuvaavan paikkatiedon yhdistämiseen ja tarkasteluun. Tulvariskien alustava arviointi tehdään vesistö-aluekohtaisesti ja rannikolla sopivasti rajatulle alueelle.

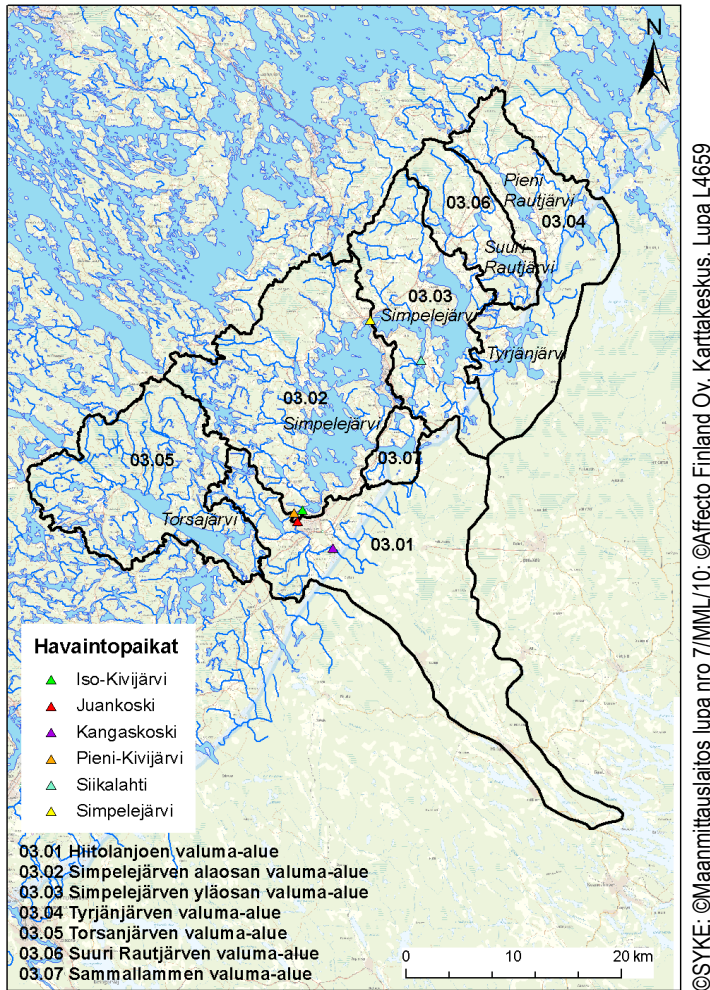
Tulvadirektiivin tarkoittamat toimet toteutetaan Suomessa tulvariskien hallintaa koskevaan lakiin (620/2010) perustuen (liite 1). Nyt kyseessä olevalla alustavalla arvioinnilla määritetään vesistö-alueittain ne merkittävät tulvariskialueet, jotka raportoidaan EU:lle ja joista tehdään edelleen tulvariskikartat ja tulvariskien hallintasuunnitelmat. Tulvariskien hallintaa koskeva laki edellyttää kuitenkin tulvasuojelutyön edistämistä myös niillä alueilla, joita tässä prosessissa ei nimetä merkittäviksi ja raportoitaviksi alueiksi.

Tulvariskien alustavan arvioinnin raportti asetetaan yleisön saataville ja kommentoitavaksi.

2 VESISTÖN KUVAUS

2.1 Hydrologia

Hiitolanjoki on 53 kilometriä pitkä. Joesta 8 kilometriä virtaa Suomen puolella ja 45 kilometriä Venäjällä. Joki saa vetensä Simpelejärvestä ja Silamusjoen yläpuolisista järvistä. Rautjärvellä joki virtaa kunnan keskustaajaman Simpeleen kautta. Karjalan tasavallassa se virtaa entisen Hiitolan kunnan alueella ja laskee Laatokan luoteiskulmaan. Joessa on kaksitoista koskea. Vesistöalueen koko laajuus on 1 415 neliökilometriä, valtakunnan rajalla valuma-alueella on 1029 km². Alueen järvisyys on 12,46 %. Valuma-alue on jaettu seitsemään osavaluma-alueeseen.

Kuva 1. Osavaluma-alueet ja havaintopaikat Hiitolanjoen vesistöalueella.

Simpelejärvi on vesistöalueen merkittävin järvi. Sen pinta-ala on 89,3 km². Muita merkittäviä järviä ovat Suuri Rautjärvi ja Pieni Rautjärvi (4,5 ja 6 km²) Simpelejärven yläpuolella sekä Silamusjokeen laskevat Torsa (15,8 km²) ja Silamusjärvi 1,8 km².

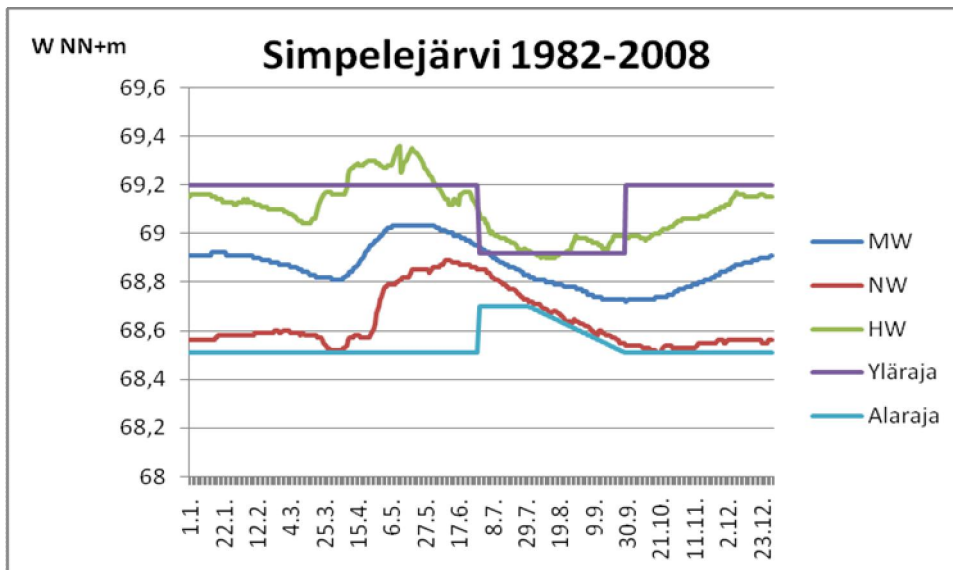
Taulukossa 1 on esitetty Simpelejoen virtaama-arvoja rajan lähellä sijaitsevalla Kangaskosken voimalaitoksella havaintojaksolla 1982–2008 sekä Simpelejärven alapuolella sijaitsevalla Juankosken voimalaitoksella havaintojaksolla 1975–2008.

Taulukko 1. Virtaamat Kangaskoskella ja Juankoskella.

Virtaama m ³ /s		Kangaskoski	Juankoski
HQ	Ylivirtaama	2,2	22
MHQ	Keskiylivirtaama	18,6	13,3
MQ	Keskivirtaama	8,7	5,8
MNQ	Keskialivirtaama	3,7	2,4
NQ	Alivirtaama	2,2	0

Laskennallinen virtaama toistuvuudella 1/1000 Juankoskella on 30 m³/s ja Kangaskoskella 37 m³/s.

Simpelejärveä säännöstellään Itä-Suomen vesioikeuden päätöksen 30.12.1982 perusteella. Kuvassa 2 on esitetty Simpelejärven vedenkorkeudet (HW, MW ja NW) havaintojaksolla 1982–2008 sekä säännöstelyrajat.

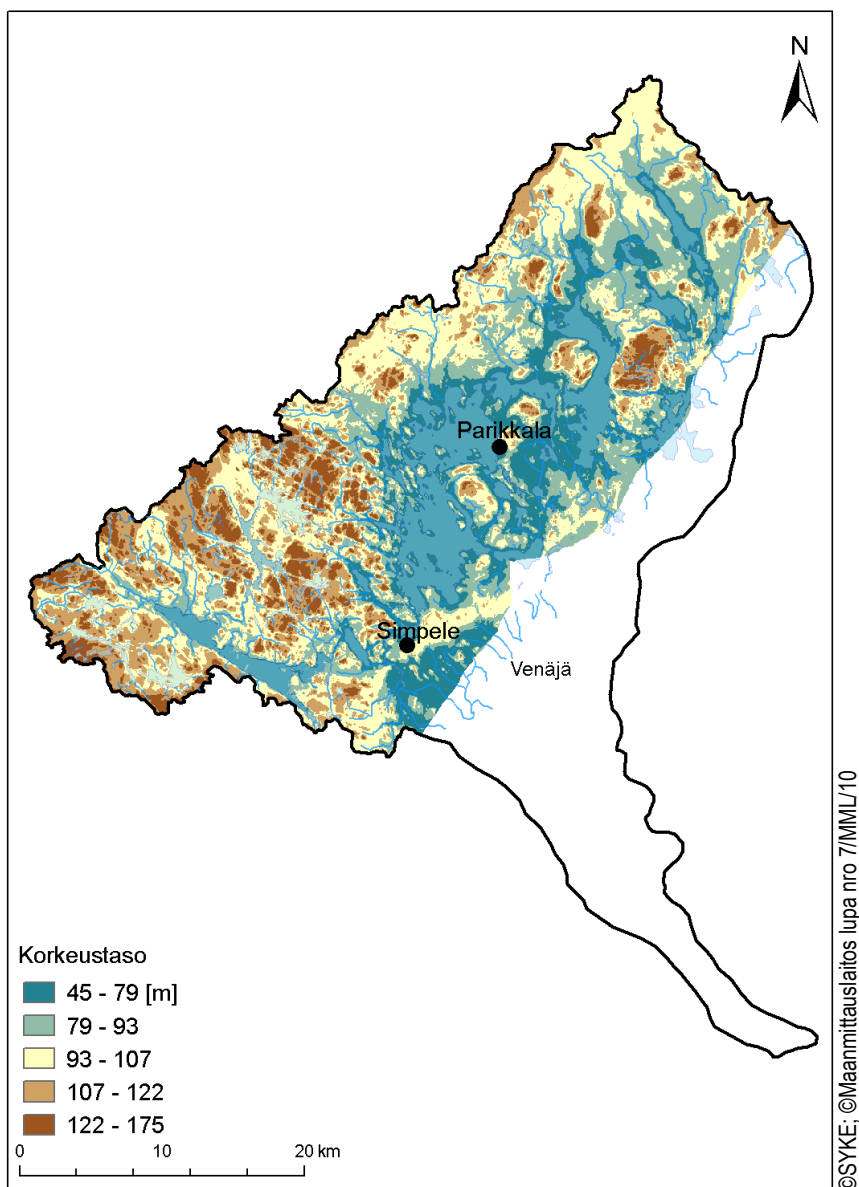

Kuva 2. Simpelejärven vedenkorkeudet 1982–2008 ja säännöstelyrajat.

Säännöstelyn yläraja on periaatteessa ehdoton. Juoksutukset tulee ennakoida siten, että vedenkorkeusraja ei ylitä. Luvassa kuvattu menettely on kuvattu kuitenkin vain kevättulville, mutta ei kesätulville. Tästä syystä käytännössä jää mahdollisuus, että suurtulvatapauksessa luvassa esitetty yläraja kuitenkin ylittyy. Myös poikkeuksellisilla kevättulvilla vesimäärät johtavat käytännössä vedenkorkeusrajan ylitykseen.

Simpelejärven vedenkorkeudeksi toistuvuudella HW 1/1000 arvioidaan tilastoanalyysiin perustuen taso N60 +70,00 m. Kivijärvellä, Simpelejärven alapuolella HW 1/1000 arvioidaan putoushäviöstä johtuen tätä alemmaksi, tasolle N60 +69,60 m. Siikalahden vedenkorkeus arvioidaan suurtulvatilanteessa samalle tasolle Simpelejärven kanssa.

Kuvassa 3 esitetään maastonkorkeussuhteet Hiitolanjoen valuma-alueella.

Kuva 3. Hiitolanjoki maaston korkeustaso (KM25).

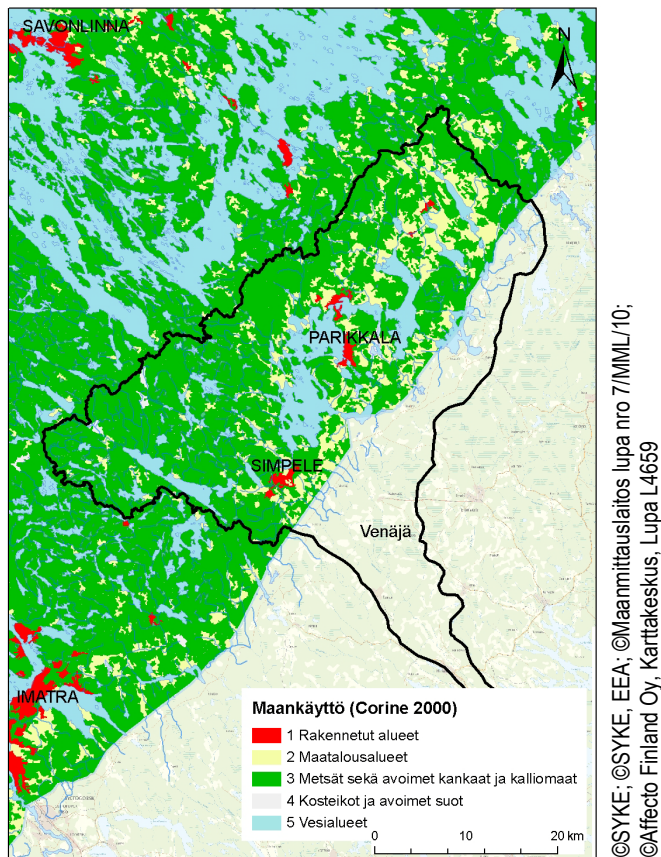
2.2 Maankäyttö

Hiitolanjoen vesistöalue sijaitsee Kesälahden, Punkaharjun, Parikkalan, Rautjärven ja Ruokolahden kunnissa ja jatkuu rajan yli Venäjän puolelle. Vesistöalue on pääosin CLC2000 maankäyttö/maanpeite -aineiston mukaan metsiä sekä avoimia kankaita ja kalliomaita. Rakennettu alue on keskittynyt pääosin Rautjärven Simpeleelle, Parikkalan kirkonkylään ja Särkisalmelle.

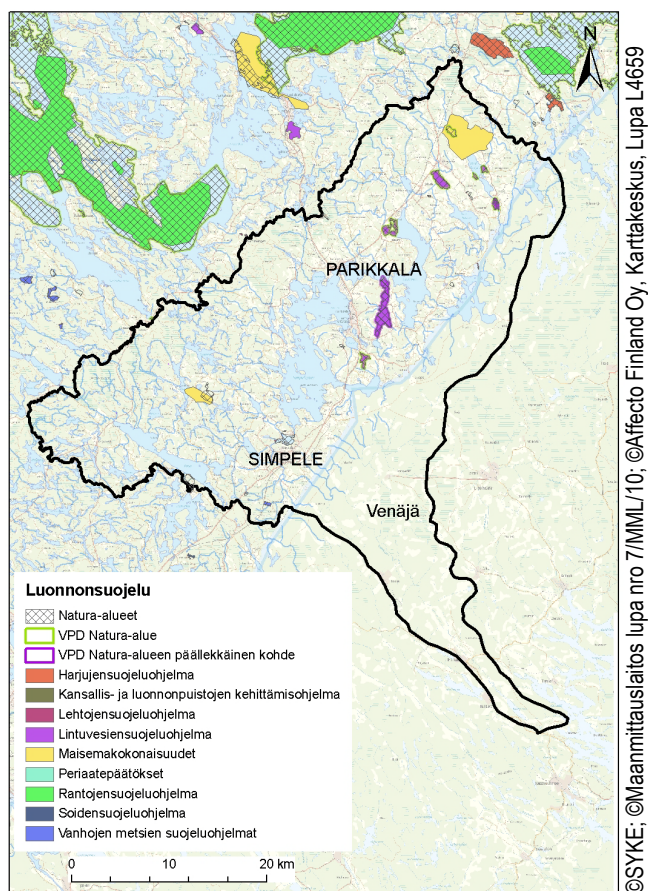
Taulukko 2. Maankäyttö Hiitolanjoen vesistöalueella.

Maankäyttoluokka Corine 2000	Pinta-ala [km ²]	%
Rakennetut alueet	48,8	4,7
Maatalousalueet	140,3	13,6
Metsät sekä avoimet kankaat ja kalliomaat	678,1	65,7
Kosteikot ja avoimet suot	14,02	1,4
Vesialueet	151,6	14,7

Kuva 4. Maankäyttö Hiitolanjoki vesistöalue.

Vesistöalueella sijaitsee 15 Natura-alueita, joista Siikalahti, Rautalahti ja Sammallaampi sekä Kanavalampi, Pieni- ja Suuri Rautjärvi ovat Vesipuitedirektiivin kohteita. Natura-alueista luonnonsuojeluohjelmiin kuuluvat Haukkavuori, Siikalahti, Sammallaampi ja Rautalahti sekä Pieni- ja Suuri Rautjärvi. Lisäksi alueella sijaitsee 17 yksityistä suojelualuetta, viisi luontotyypipäätöksen aluetta ja yksi vanhojen metsien suojelualue sekä 15 arvokasta kallioaluetta, neljä arvokasta moreenimuodostumaa ja yksi Ramsar-alue. Alla olevassa kuvassa on esitetty vain Natura-, VPD- ja luonnonsuojeluohjelmien alueet.

©SYKE; ©Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/10; ©Affecto Finland Oy, Karttakeskus, Lupa L4659

Kuva 5 Luonnonsuojelualueet Hiitolanjoki vesistöalue.

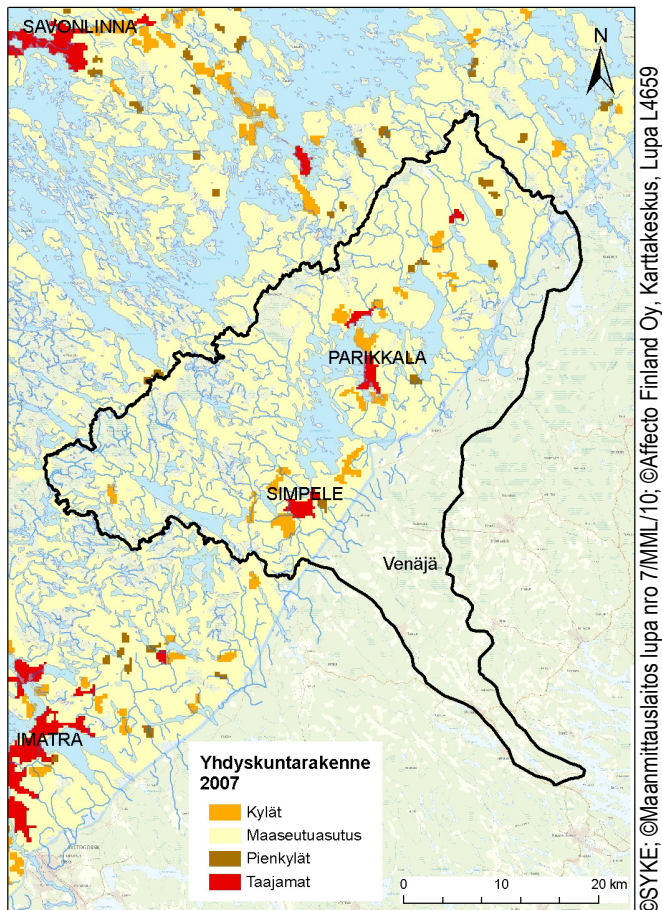
2.3 Asutus ja kulttuuriperintö

Väestönkehitystä ei ole tarkasteltu valuma-aluekohtaisesti, mutta alueella olevien kuntien väestönkehitystä voidaan hyödyntää suuntaa-antavana. Vesistöalueen tiheimmin asutetut alueet sijaitsevat Rautjärven Simpeleellä sekä Parikkalan kirkonkylän ja Särkisalmen taajama-alueella. RHR 2008 -paikkatietoaineistojen mukaan Hiitolanjoen vesistöalueella asuu 8305 asukasta.

Taulukko 3. Väestömäärät ja -ennusteet Hiitolanjoen vesistöalueen kunnissa.

Kunta	Väestörekisterikeskuksen mukaiset asukasmäärät vuosien 2008–2009 vaihteessa	2030 väestöennuste, sisältää muuttoliikkeen laskennan	2040 väestöennuste, sisältää muuttoliikkeen laskennan
Kesälahti	2 533	2 109	1 951
Parikkala	6 007	3 688	3 521
Punkaharju	3 882	3 416	3 193
Rautjärvi	4 096	3 714	3 527
Ruokolahti	5 730	5 493	5 363

LÄHTEET: www.stat.fi, Väestöennuste kunnittain ja maakunnittain vuoteen 2040 - Muuttoliikkeen sisältävä laskelma, Väestörekisterikeskuksen mukaiset asukasmäärät vuosien 2008–2009 vaihteessa. Väestörekisterikeskuksen mukaiset asukasmäärät vuosien 2008–2009 vaihteessa.

Kuva 6. Yhdyskuntarakenne Hiitolanjoki vesistöalue.

Kulttuuriympäristö on käsite, jolla tarkoitetaan ympäristöä, jonka ominaispiirteet ilmentävät kulttuurin vaiheita sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta. Kulttuuriympäristö muodostuu kolmesta erilaisesta osakokonaisuudesta; rakennusperintö, kulttuurimaisema ja muinaisjäännökset.

Hiitolanjoen vesistöalueella sijaitsevat seuraavat museoviraston valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY-aineiston mukaiset kohteet:

- Sarajärventie, Ruokolahti ja Rautjärvi
- Parikkalan kirkko
- Simpeleen kirkko
- Koitsanlahden hovi
- Haukkavuoren historiallinen rajapaikka, Rautjärvi ja Ruokolahti
- Hiitolanjoen voimalat: Juvankosken voimalaitos, Kangaskoski, Lahnaskoski ja Ritakoski

(Museovirasto 2009.)

Lisäksi alueella sijaitsee kolme muinaisjäännösalueita ja lähes sata muinaisjäännöskohdetta, jotka ovat pääosin kivikautisia ja historiallisia hauta- sekä asuinpaikkoja. Muinaisjäännösrekisterin irtolöytöjä alueella on 10. Vaalittava valtion rakennusperintö -asetuksella suojeltuja kohteita on Koitsanlahden hovin päärakennus sekä vaja- ja tallirakennus. Suojeltuja kirkkoja on kaksi, Parikkalan puukirkko ja Simpeleen kivikirkko.

2.4 Kaavoitus

Maakuntakaava on yleispiirteinen suunnitelma alueiden käytöstä maakunnassa tai sen osa-alueella. Yleiskaava taas on kunnan yleispiirteinen maankäytön suunnitelma ohjaten asemakaavoitusta. Kaava voi koskea koko kuntaa tai sen osa-alueita (osayleiskaava). Asemakaava on yksityiskohtainen kaava, jossa määritellään alueiden tuleva käyttö ja osoitetaan esimerkiksi rakennusten sijainti, koko ja käyttötarkoitus. (Ympäristöministeriö 2009.)

Vuonna 2008 tarkastetuissa valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa on mainittu, että alueidenkäytössä on otettava huomioon viranomaisten selvitysten mukaiset tulvavaara-alueet ja pyrittävä ehkäisemään tulviin liittyvät riskit. Eikä uutta rakentamista tulisi sijoittaa tulvavaara-alueille. Tästä voidaan poiketa vain, jos tarve ja vaikutusselvityksiin perustuen osoitetaan, että tulvariski pystytään hallitsemaan ja rakentaminen on kestävä kehityksen mukaista. Tavoitteisiin on kirjattu myös, että asema- ja yleiskaavoituksessa on varauduttava lisääntyviin myrskyihin, rankkasateisiin ja taajamatulviin. (Ympäristöministeriö 2008, s.4-5.)

Alueidenkäytössä tulisi kaikilla kaavatasoilla ja lupamenettelyssä olla selvillä ratkaisuiden vaikutuksista suhteessa tulvariskiin (Ympäristöministeriö 2008). Tulvariskien vaikutuksia käsitellään eri kaavatasoilla mm. seuraavilla aiheilla:

Maakuntakaavoitus

- Tulvakartoitukset ja tulvavaara-alueiden alueidenkäytön ohjaus
- Veden virtausten tarkastelu valuma-alueittain ja niiden hallintaan liittyvät alueidenkäyttöratkaisut
- Tulvien takia kasvavan ravinnekuormituksen hallinta alueidenkäyttö ratkaisuilla
- Pitkän aikavälin muutoksien ennakoiminen ja varautuminen esimerkiksi infrastruktuurissa
- Ekologiset käytävät

Yleiskaavoitus

- Tulvavaara-alueiden alueidenkäytön ohjaus
- Myrskyjen huomioonottaminen aluevarauksissa
- Tulvareittien ja viivytyksen tilavaraukset
- Hulevesien määrän ja ympäristövaikutusten hallinta
- Erityisesti rantaosayleiskaavat: rakennusten korkeusasemat, suojavyöhykkeet
- Ekologiset käytävät

Asemakaavoitus

- Rakentamisen edellytykset: rakennuspaikan ja rakennuksen alimmat korkeudet (määrittäminen vesistöjen varsille mittava työ), tulvalle herkkien toimintojen sijoittamiskielto tulvavaara-alueille
- Tulvia kestävä rakenneratkaisut
- Tilapäiset ja pysyvät tulvasuojelurakenteet
- Hulevesien varastointi- ja erityiskäsittelyt
- Katurakentamisen korkeusaseman määrittäminen
- Istutukset ja muu vihersuojauksen toteutus
- Ekologiset käytävät (Ympäristöministeriö 2008, s. 41–42.)

Kaavojen lisäksi myös kuntien rakennusjärjestys antaa tietoa rannoille rakentamisesta ja rakennuskorkeuksista.

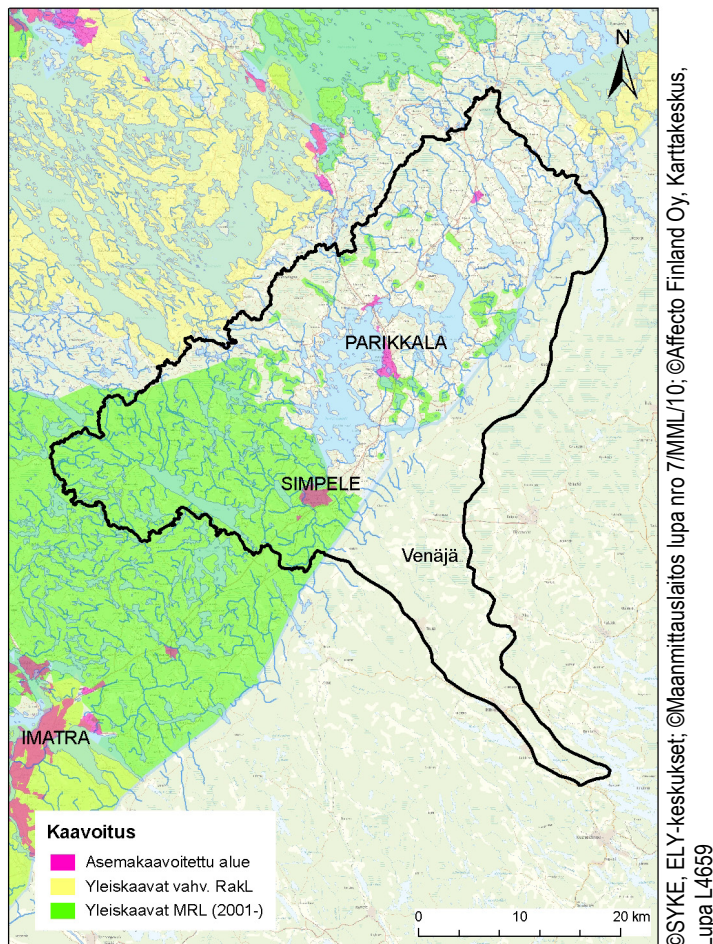

Vesistöalue kuuluu pääosin Etelä-Karjalan maakuntaan, jonka maakuntakaavaa laaditaan parhaillaan. Alueella on vielä toistaiseksi voimassa 14.3.2001 vahvistettu seutukaava, joka korvautuu maakuntakaavalla vuoden 2011 aikana. Etelä-Karjalan maakuntakaavoitusta koskevaa tietoa on saatavissa osoitteesta: <http://www.ekliitto.fi/>.

Kesälahden alueella on voimassa 21.11.2005 vahvistettu Pohjois-Karjalan maakuntakaavan 1. vaihe. Tietoa maakuntakaavasta on saatavissa osoitteesta: <http://www.pohjois-karjala.fi/>.

Punkaharjun alue kuuluu Etelä-Savon maakuntaan, jonka ympäristöministeriö on vahvistanut 4.10.2010. Tietoa on saatavissa osoitteesta: <http://www.esavo.fi/>.

Hiitolanjoen vesistöalueella on kaavoitus-paikkatietoaineistojen mukaan yksi rakennuslain aikana hyväksytty yleiskaava, Pihlajaveden rantaosayleiskaava. Aineistot sisältävät vanhan rakennuslain mukaisesti vahvistetut yleiskaavat. Siten aineistot kattavat ennen vuotta 2000 kunnanvaltuustojen hyväksymät yleiskaavat siltä osin, kuin niiden alueet on alistettu vahvistettaviksi ja ne ovat tulleet voimaan. Maankäyttö- ja rakennuslain aikana (2001–) hyväksytyjä yleiskaavoja alueella on viisi, jotka sisältävät maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset, v. 2001–2008 aikana hyväksytyt yleiskaavat. Asemakaavoitettuja alueita on Parikkalan kirkonkylällä ja Särkisalmella sekä Rautjärven Akonpohjassa. Asemakaavat kattavat maankäyttö- ja rakennuslain sekä vuoteen 2000 asti voimassa olleen rakennuslain mukaiset asemakaavat, mutta ei ranta-asemakaavoja.

Kuva 7. Kaavoitetut alueet Hiitolanjoen vesistöalue.

Maakuntakaavan aikatahtäin on 25–30 vuotta ja sitä tulee tarkentaa, kun kaava ei enää vastaa maankäytön kehittämistarpeita. Kaavaan merkittyjä kehittämisen kohdealueita voidaan hyödyntää pohdittaessa maankäytön tulevaisuutta vesistö- ja valuma-alueilla. Etelä-Karjalan maakuntakaavan mukaiset Hiitolanjoen vesistöalueen **ranta-alueisiin yltävät** kehittämisalueet ovat:

Tuotannon ja palveluiden kehittämisen kohdealue:

- Parikkala Kolmikanta, Tiviänlammen ranta

Kunta-/aluekeskuksen kehittämisvyöhyke

- Rautjärvi Simpele, Hiitolanjoen ja Kivijärven ranta

Hiitolanjoen vesistöalueelle ei ole kaavoituksen johdosta odotettavissa merkittäviä maankäyttöisiä muutoksia niin, että ne lisäisivät merkittävästi tulvariskiä.

2.5 Tulvasuojelu ja vesistöjen käyttö

Simpelejärven laskeminen ja säännöstely on toteutettu vesikorkeuksien hallitsemiseksi. Voimassaolevalla säännöstelyllä voidaan hallita tavanomaiset tulvat varsin tehokkaasti. Sen sijaan arvioidaan, että poikkeuksellisen suuret tulvat nousevat virtaaman aiheuttaman padotuksen vuoksi ylärajan yläpuolelle.

2.6 Tulvavesien pidättäminen valuma-alueella

Tulvavesien pidättämiseen liittyviä toimenpiteitä ei ole tehty Hiitolanjoen valuma-alueella. Mahdollisten toimenpiteiden merkitys esimerkiksi yksittäisiä tiloja koskevinä toimenpiteinä ei ole suuri. Tällaisten toimenpiteiden toteuttaminen ei ole marginaalisesta hyödystä johtuen kannattavaa.

3 HISTORIAALINEN TULVATIETO

3.1 Toteutuneet tulvat

Toteutuneista tulvista ei vedenkorkeuden havaintotietojen lisäksi ole yksityiskohtaista tietoa.

3.2 Tulvien aiheuttamat vahingot

Tulvat ovat ennen järven laskemista luonnollisesti aiheuttaneet haittaa ranta-alueiden maa- ja metsätaloudskäytölle. Muita vahinkoja ei arvioida suuressa määrin toteutuneen.

3.3 Arvio toteutuneiden tulvien vaikutuksesta nykytilanteessa

Valuma-alueella on myös nykyisin valuma-alueella viljelysmaita ja metsämaita, joille tulvat aiheuttavat vahinkoja. Simpelejärven rannoille on rakennettu kuitenkin paljon lomarakennuksia, mikä on maankäytöllisesti merkittävin muutos alueella. Simpeleen M-Real Oy:n tehdas sijaitsee Kivijärven alapuolella ja yläpuolisen valuma-alueen vedet kulkevat tehtaan ohi Juankoskesta. Juan-

kosken padon purkautumiskyky hätäylivedenkorkeudella on patoturvallisuuskansion mukaan $69 \text{ m}^3/\text{s}$, joka on huomattavasti suurempi kuin arvioitu HQ 1/1000 $30 \text{ m}^3/\text{s}$. Tehtaan alapuolella olevilla alavilla alueilla tulvavirtaamat nostavat veden uomastaan. Vahingot ovat kuitenkin hyvin rajallisia. Tulvajuoksuuskapasiteetti Juankosken alapuolisilla voimalaitoksilla (Ritakoski, Lahnasenkoski ja Kangaskoski) on vastaavalla tavalla riittävä, joten vedenkorkeus ei nouse hallitsemattomasti. Kesällä 2010 toteutuneen myrskyn seurauksena laitosten pikasulku aiheutti veden juoksun voimalaitosten patoharjojen yli lyhytaikaisesti.

4 MAHDOLLISET TULEVAISUUDEN TULVAT JA TULVARISKIT

4.1 Ilmastonmuutoksen vaikutus

Ilmastonmuutosmallit osoittavat yleisesti, että talviaikaiset virtaamat tulisivat jossain määrin kasvamaan tulevina vuosikymmeninä ja kesäajan virtaamat taas vähenisivät. Hiitolanjoen tyyppisessä vesistöissä, joka on kooltaan suhteellisen pieni, ennustettu kehitys ei tuo merkittävää muutosta. Lumimäärän vähentyminen laimentaa kevättulvia, joiden arvioidaan useimpina vuosina muodostaneen suurimmat tulvakorkeudet. Ilmastonmuutoksen vaikutukset Hiitolanjoen vesistöalueella arvioidaan vähäisiksi. Myöhemmin esitettävässä laskennassa on käytetty vedenkorkeuden toistuvuutta keskimäärin kerran tuhannessa vuodessa tai havaintojen puuttuessa jopa sitäkin harvinaisempaa ja korkeampaa vedenkorkeutta tulvavahinkojen suuruutta arvioitaessa. Ilmastonmuutoksen mahdollisten vaikutusten on arvioitu sisältyvän tämän harvinaisen tulvan sisälle. Yleensä esimerkiksi rakennusten rakennuspaikkojen soveltuvuutta arvioitaessa tulvan toistuvuutena käytetään noin keskimäärin kerran sadassa vuodessa toistuvaksi arvioitua tulvaa.

4.2 Muun pitkäaikaisen kehityksen vaikutus tulvariskeihin

Tulvariskit ovat suurimmillaan asutuksen keskuudessa, joten asutuksen leviäminen tulvaherkille alueille kasvattaa tulvavahinkojen laajuutta. Hiitolanjoen varrella ei kuitenkaan ole odotettavissa sellaista maankäytöllistä kehitystä, joka olennaisesti muuttaisi nykytilannetta. Vesistön käyttöön liittyen ei ole myöskään vireillä eikä ennustettavissa mitään sellaista muutosta tai hanketta, joka muuttaisi nykyistä tilannetta.

5 PAIKKATIETOAINESTOJEN KÄYTTÖ TULVARISKIALUEIDEN TUNNISTAMISESSA

Rakennusten, suojelualueiden, teollisuuslaitosten ja teiden jne. sijaintitiedot ovat nykyisin saatavissa paikkatietorekistereistä ja tiedot voidaan sijoittaa paikkatieto-ohjelmilla kartalle. Kun paikkatietojen sijaintia verrataan arvioituun tulva-alueeseen, voidaan todeta, mitkä kohteet tulva voi saavuttaa.

Tulvariskien arvioimiseksi on olennaista tietää, mille alueille tulva voi nousta. Tulvariskien alustavassa arviointiin liittyen on päätetty käyttää erittäin harvinaista tulvaa. Laskenta on tehty keskimäärin kerran 1000 vuodessa toistuvalla tulvalla (todennäköisyys 0.1 %). Tämä sen vuoksi, että harvinaisen tulva paljastaisi myös sellaisia kohteita, joista yleisemmin toteutuvien tulvien aikana

ei ole saatu kokemuksia. Alustavan arvioinnin tarkoituksena on haravoida koko vesistöalue kauttaaltaan läpi ja näin varmistaa, että kaikki potentiaaliset tulva-alueet on tulvariskitarkastelussa huomioitu.

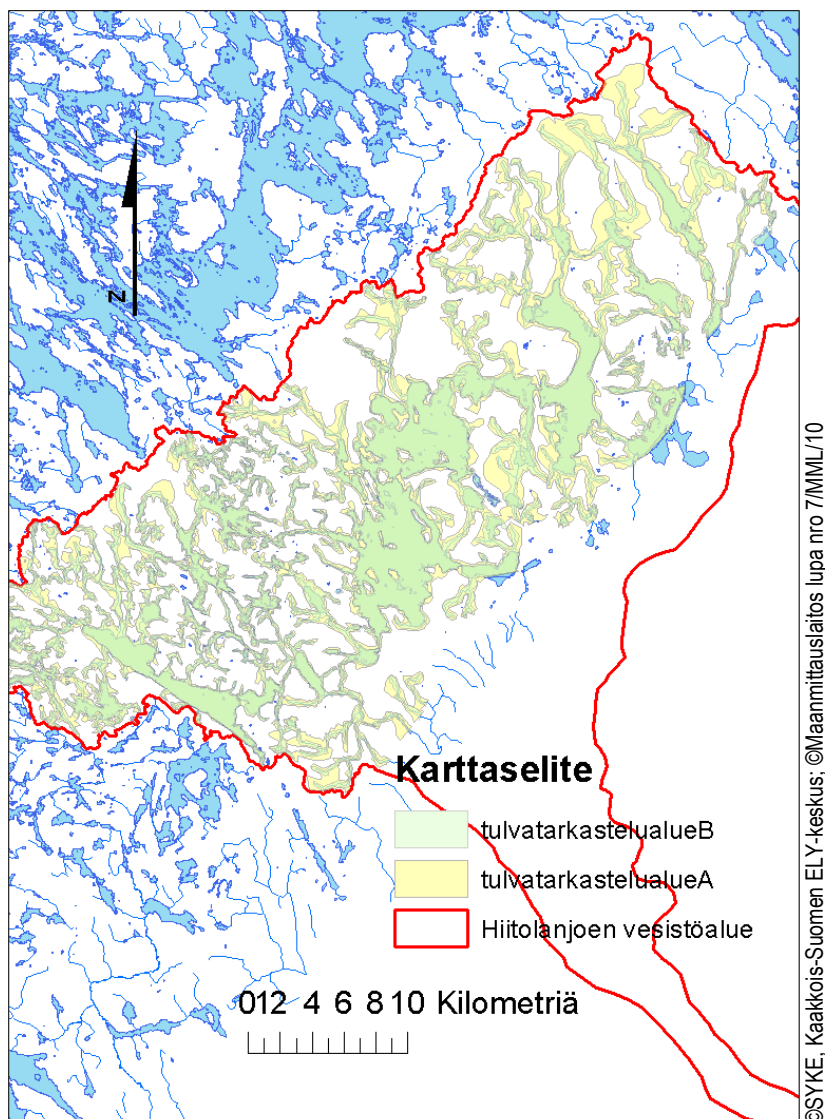
6 TULVARISKIALUEIDEN TUNNISTAMINEN HIITOLANJOELLA

6.1 Tulvakorkeuksien määrittäminen

Hiitolanjoen vesistöalueelle ei ole voitu määrittellä tulva-aluetta vedenkorkeus- ja virtaamahavaintoihin ja -laskelmiin perustuen eikä alueelta ole laadittu varsinaista tulvakarttaa eikä myöskään tehty erityistä paikkatietoanalyysiä, kuten joillekin suuremmille vesistöalueille on Suomen ympäristökeskuksen toimesta tehty.

Tulvatarkastelualueen määrittämiseksi on edellisestä johtuen käytetty karkeasti korkeuskäyrien mukaan määritettyä aluetta vesistöjen ympärillä. Rajaus pyrittiin tekemään vesistöä läheisimmän korkeuskäyrän (5 m) mukaan. Tarkastelualue on varmasti laajempi kuin todellinen tulva-alue toistuvuudella 1/1000, ja saadut tulokset antavat todellista suurempia arvioita eri toimintojen tulvariskeille. Teimme korkeuskäyrästäön mukaan ensin laajemman rajauksen (A), mitä sitten tarkensimme paremmin vastaamaan lähintä korkeuskäyrää ja todellista tulva-aluetta (B).

Kuva 8. Hiitolanjoen vesistöalueelle rajatut tulvatarkastelualueet.

6.2 Kokemusperäinen tieto ja aikaisemmat selvitykset

Vesistöalueelta ei ole kirjattua tietoa eikä selvityksiä aiemmin toteutuneista tulvista. Lähtökohtana voidaan kuitenkin pitää, että tulvat ja korkeat vedenpinnan tasot rantamaastoon nähden ovat 1930 luvun tienoilla johtaneet vaatimuksiin ja hankkeeseen vedenkorkeuden säännöstelemiseksi.

6.3 Tulvalle altistuva väestö ja taloudellinen toiminta

Tehdyn tulvatarkastelualueen (A) perusteella väestöä tulisi mahdollisesti jäämään tulvan vaikutusalueelle Kesälähdellä kuusi henkilöä kahdessa vakinaiseen asumiseen tarkoitettussa rakennuksessa, Parikkalassa 1830 henkilöä 604:ssä rakennuksessa, Punkaharjulla kaksi henkilöä kahdessa eri rakennuksessa, Rautjärvellä 255 henkilöä 116:ssä vakinaisessa asuinrakennuksessa sekä Ruokolahdella 93 henkilöä 48:ssä rakennuksessa. Saatua altistuva asukasmäärä on selvästi yliarvioiva, sillä tulvatarkastelualueen rajausta on tehty varsin karkeasti korkeuskäyrien perusteella eikä tarkkuus näin ole paras mahdollinen. Tarkennetulla tulvatarkastelualueella (B) asui yhteensä 327 (Parikka-

lassa 217, Rautjärvellä 78 ja Ruokolahdella 16) henkilöä 150:ssä vakinaiseen asumiseen tarkoitettussa rakennuksessa. Tämä tarkennettu tarkastelualue vastaa paremmin todellista tulva-aluetta. Yli 5 metrin (korkeuskäyrä) vedennousua tuskin koskaan tapahtuu.

Taulukko 4. Tulvalle altistuva väestö tarkastelualueilla.

	Kesälahti		Parikkala		Punkaharju		Rautjärvi		Ruokolahti	
	asuk.	raken.	asuk.	raken.	asuk.	raken.	asuk.	raken.	asuk.	raken.
Tulvatarkastelualue A	6	2	1830	604	2	2	255	116	93	48
Tulvatarkastelualue B	0	0	217	97	0	0	78	37	32	16

Taloudellisen toiminnan kohteista tulvatarkastelualueille jäi Simpeleen tehdas Rautjärvellä, joka valmistaa paperia ja kartonkia.

6.4 Vaikeasti evakuoitavat kohteet

Vaikeasti evakuoitavia kohteita ovat terveydenhuolto- ja huoltolaitosrakennukset. Näitä kohteita tarkasteltaessa on käytetty rakennus- ja huoneistorekisterin (RHR) tietoja, jotka saattavat olla osittain puutteellisia. Nämä tiedot tulisi tarkistaa mahdollisen tarkemman tulvariskikartoituksen yhteydessä, jotta kohteiden tulvasuojelua ja pelastusreittejä voidaan suunnitella paremmin. Erityisiä riskikohteita suurtulvalla ovat sairaalat ja vanhainkodit, koska niissä olevien ihmisten liikkuminen on rajoitettua. Muita riskialttiita kohteita ovat mm. terveyskeskukset, päiväkodit, lasten- ja koulukodit sekä kehitysvammaisten hoitolaitokset.

Seuraavassa taulukossa on esitetty tulvatarkastelualueen (A) vaikutusalueelle jääneitä vaikeasti evakuoitavia kohteita. Tummemmalla ovat tarkoituksenmukaisessa käytössä olevat kohteet. Näistä vaikeasti evakuoitavista kohteista ei kuitenkaan yksikään jää enää tarkennetulle tulvatarkastelualueelle (B). Vesistöalueella ei siis ole tulvalle alttiita vaikeasti evakuoitavia kohteita.

Taulukko 5. Vaikeasti evakuoitavia kohteita.

Kunta	Osoite	Postitoimipaikka	Käyttötarkoitus	Käytössäolotilanne
Ruokolahti	Lankilantie	POHJA-LANKILA	Terveyskeskukset	käytetään vakinaiseen asumiseen
Parikkala	Koulutie	SAARI	Yleissivistävien oppilaitosten rakennukset	toimitila- tai tuotantokäytössä
Parikkala	Opintie	PARIKKALA	Yleissivistävien oppilaitosten rakennukset	toimitila- tai tuotantokäytössä
Parikkala	Melkoniemensalontie	MELKONIEMI	Yleissivistävien oppilaitosten rakennukset	käytetään vakinaiseen asumiseen
Parikkala	Neulatie	SAARI	Lasten päiväkodit	toimitila- tai tuotantokäytössä
Parikkala	Vanhainkoti Kaakonkuja	PARIKKALA	Vanhainkodit	käytetään vakinaiseen asumiseen
Ruokolahti	Lankilantie	POHJA-LANKILA	Yleissivistävien oppilaitosten rakennukset	toimitila- tai tuotantokäytössä
Parikkala	Pietarinkuja	PARIKKALA	Lasten päiväkodit	toimitila- tai tuotantokäytössä
Parikkala	Satumäentie	PARIKKALA	Lasten päiväkodit	tyhjillään
Parikkala	Papinpolku	PARIKKALA	Kehitysvammaisten hoitolaitokset	käytetään vakinaiseen asumiseen
Parikkala	Lehmuskuja	PARIKKALA	Terveyskeskukset	muu

6.5 Tulvariski ympäristölle ja kulttuuriperinnölle

Tarkasteltaessa tulvariskiä ympäristölle tarkastelussa otetaan huomioon kohteet, jotka voivat aiheuttaa tulvatilanteessa ympäristön äkillistä pilaantumista. Tarkastelussa otetaan huomioon mm. IPPC-direktiivin mukaiset teollisuuslaitokset sekä muut lupavelvolliset toimijat.

Valtakunnallisesti merkittävistä kulttuuriympäristöistä tarkastelualueilla sijaitsevat Sarajärventie, Hiitolanjoen voimalat (Juvankosken voimalaitos, Kangaskoski, Lahnasenkoski ja Ritakoski), Haukkavuoren historiallinen rajapaikka, Parikkalan kirkko sekä Koitsanlahden hovi.

Lisäksi määrittelemällämme tulvatarkastelualueella (A) sijaitsee kuusi lopetettua kaatopaikkaa; Särkisalmen jäteallas, Parikkalan kunnan maankaatopaikka, Kasinmäen kaatopaikka (tavanomainen jäte), Portaisen kaatopaikka (tavanomainen jäte), Kesusmaan kaatopaikka (yhdyskuntajäte) ja Akonpohjan kaatopaikka (yhdyskuntajäte). Näistä ainoastaan Kasinmäen ja Kesusmaan kaatopaikat tulevat mukaan tarkennetulle tulvatarkastelualueelle (B).

Tulvatarkastelualueille tulee mukaan kaksi pienemmistä osa-alueista koostuvaa VPD Natura- aluetta.

6.6 Yhteiskunnan kannalta tärkeät toiminnot

Tarkasteltaessa tulvariskiä yhteiskunnan kannalta tärkeille toiminnoille tarkastelussa otetaan huomioon vesistöalueen infrastruktuuri; tie- ja rautatieverkostot, väestönsuojat, energiantuotanto- ja siirtorakennukset, muuntoasemat, tietoliikennetarvikkeet, pelastustoimen rakennukset sekä vedenottamot. Tulvariskien alustavassa arvioinnissa ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista käydä tarkasti läpi kaikkia kohteita yksityiskohtaisesti, joten tarkastelu tehdään hyvin karkealla tasolla.

Alla on taulukoitu (taulukko 6) tulvatarkastelualueelle (A) jääviä yhteiskunnan kannalta tärkeimpiä toimintoja. Tummemmalla näkyvät kiinteistörekisterin mukaan tarkoituksenmukaisessa käytössä olevat kohteet. Näistä kohteista ainoastaan Salon pohjavedenotto tulee mukaan tarkenne-

tulle tulvatarkastelualueelle (B), joten se on ainoa yhteiskunnan kannalta merkittävä toiminto Hiitolanjoen vesistöalueella, johon kohdistuu mahdollinen tulvariski.

Taulukko 6. Yhdyskunnan kannalta tärkeitä toimintoja.

Kunta	Osoite	Postitoimipaikka	Käyttötarkoitus	Käytössäolotilanne
Parikkala			Salon vedenottamo	toimiva
Parikkala	Palokuja	PARIKKALA	Paloasema	purettu muusta syystä
Parikkala	Aatuntie	SÄRKISALMI	Tietoliikenteen rakennukset	muu
Parikkala	Melkoniementie	SÄRKISALMI	Paloasema	toimitila- tai tuotantokäytössä
Kesälahti	Mikonmäentie	PURUJÄRVI	Tietoliikenteen rakennukset	käytöstä ei tietoa
Parikkala	Parikkalantie	PARIKKALA	Paloasema	käytetään vakinaiseen asumiseen
Parikkala	Otrakkaantie	SÄRKISALMI	Tietoliikenteen rakennukset	käytöstä ei tietoa
Parikkala	Kolikkopolku	PARIKKALA	Tietoliikenteen rakennukset	toimitila- tai tuotantokäytössä

Todennäköisesti joitain tieosuuksia voi katketa, mutta niiden yleinen merkitys arvioidaan pieneksi.

6.7 Vesistö rakenteiden aiheuttama tulvanuhka

Vesistö rakenteet eivät sisällä sellaisia ominaisuuksia, että ne aiheuttaisivat tulvanuhkaa. Lähinnä kysymykseen voisivat tulla Hiitolanjoen voimalaitospadot. Padot ovat kuitenkin patoturvallisuuslain mukaisessa tarkkailussa, kunnoiltaan asianmukaisia ja tulvatilanteissakin turvallisia.

7 TULVARISKIALUEET

Rajatulla tarkastelualueella asuu 327 asukasta. Todellisuudessa tulvalle alttiina ei ole näin suuri ihmismäärä, sillä kyseessä on vain tulvatarkastelualue. Alue on rajattu erittäin korkealle ja on reilusti yliarvio todelliseen tulva-alueeseen nähden. Asukasmäärä ei ole suuruudeltaan sitä luokkaa kuin merkittävän tulvariskialueen kriteereitä koskevassa ohjeessa on määritelty (liite 2).

Kohdissa 6.4–6.6 esitetyistä erityiskohteista tulvariskin kannalta on huomioitava kaksi kaatopaikkaa, Salon vedenottamo sekä muutamia kulttuuriperintökohteita (mm. Hiitolanjoen voimalat, Parikkalan kirkko sekä Koitsanlahden hovi). Näiden yhteismäärä ei kuitenkaan ole suuruudeltaan sitä luokkaa kuin merkittävän tulvariskialueen kriteereitä koskevassa ohjeessa on määritelty (liite 2). Myöskään kokemuseräisen tiedon perusteella alueella ei ole merkittävää tulvariskiä.

Hiitolanjoen vesistöalueelta ei esitetä nimettäväksi kohteita merkittäviksi tulvariskialueiksi.

8 TULVARISKIEN VÄHENTÄMISTARVE- JA TOIMENPITEET HIITOLANJOEN VESISTÖALUEELLA

Tulvariskien hallinnasta annetun lain (620/2010) 4 § 2 momentin mukaisesti tulvariskien hallintaan liittyviä asioita tulee edistää myös muilla kuin edellä mainitun lain 8 §:n mukaisilla merkittävillä tulvariskialueilla (liite 1).

Hiitolanjoella ei olemassa olevan tiedon perusteella ole tällä hetkellä merkittäviä tarpeita tulvasuojelun edistämiseksi. Mikäli tarvetta mahdollisten normaalia suurempien tulvahaittojen johdosta tulee esiin, niihin pyritään löytämään ratkaisuja elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen johtaman selvitystyön avulla.

9 LÄHDELUETTELO

Maankäytön suunnittelu maakuntakaavoitus, yleiskaavoitus ja asemakaavoitus. 2009. Ympäristöministeriö. WWW-dokumentti. <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=230&lan=fi>. Päivitetty 13.8.2009, 24.8.2009. Luettu 1.10.2009.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. 2009. Museovirasto. WWW-dokumentti. http://www.rky.fi/read/asp/r_mkl_list.aspx. Ei päivitystietoa. Luettu 22.2.2010.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkistaminen. 2008. Ympäristöministeriö. PDF-dokumentti. <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=94397&lan=fi>. Päivitetty 28.1.2010. Luettu 5.2.2010.

10 LIITTEET

1. Laki tulvariskien hallinnasta (620/2010)
2. Merkittävän tulvariskialueen kriteerit ja rajaaminen

LIITE 1

Annettu Naantalissa 24. päivänä kesäkuuta 2010

Laki tulvariskien hallinnasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tarkoitus

Tässä laissa säädetään tulvariskien hallinnan järjestämisestä.

Lain tarkoituksena on vähentää tulvariskejä, ehkäistä ja lieventää tulvista aiheutuvia vahingollisia seurauksia ja edistää varautumista tulviin. Lain tarkoituksena on myös sovittaa yhteen tulvariskien hallinta ja vesistöalueen muu hoito ottaen huomioon vesivarojen kestävä käytön sekä suojelun tarpeet.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *tulvalla* vesistön vedenpinnan noususta, merenpinnan noususta tai hulevesien kertymisestä aiheutuvaa maan tilapäistä peittymistä vedellä;
- 2) *tulvariskillä* tulvan esiintymisen todennäköisyyden ja tulvasta ihmisten terveydelle, turvallisuudelle, ympäristölle, infrastruktuurille, taloudelliselle toiminnalle ja kulttuuriperinnölle mahdollisesti aiheutuvien vahingollisten seurausten yhdistelmää;
- 3) *hulevedellä* taajaan rakennetulla alueella maan pinnalle tai muille vastaaville pinnoille kertyvää sade- tai sulamisvettä;
- 4) *vesistöalueella* vesienhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) 2 §:n 6 kohdassa tarkoitettua vesistöaluetta;
- 5) *vesistöalueen osalla* vesienhoidon järjestämisestä annetun lain 2 §:n 7 kohdassa tarkoitettua vesistöalueen osaa;
- 6) *vesienhoitoalueella* vesienhoidon järjestämisestä annetun lain 3 §:ssä tarkoitettua vesienhoitoaluetta;
- 7) *kansainvälisellä vesienhoitoalueella* vesienhoidon järjestämisestä annetun lain 3 §:ssä tarkoitettua toisen valtion alueelle ulottuvasta vesistöalueesta muodostettavaa vesienhoitoaluetta;
- 8) *yhteensovittavalla elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella* vesienhoidon järjestämisestä annetun lain 6 §:ssä tarkoitettua vesienhoitoalueen yhteensovittavaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta.

3 §

Viranomaiset

Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa ja seuraa tämän lain täytäntöönpanoa yhteistyössä sisäasiainministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön ja ympäristöministeriön kanssa.

Sen lisäksi, mitä 4–6 §:ssä säädetään, valtion ja kuntien viranomaiset osallistuvat toimialallaan tässä laissa tarkoitettuun tulvariskien hallinnan suunnitteluun.

4 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävät

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävänä on:

- 1) tehdä vesistöalueiden ja merenrannikon tulvariskien alustava arviointi;
- 2) valmistella ehdotus vesistöalueen ja merenrannikon merkittävien tulvariskialueiden nimeämiseksi;
- 3) laatia vesistöalueiden ja merenrannikon tulvavaara- ja tulvariskikartat;
- 4) valmistella ehdotukset vesistöalueiden ja merenrannikon tulvariskien hallintasuunnitelmiksi;
- 5) avustaa kuntia hulevesitulvariskien alustavassa arvioinnissa, merkittävien tulvariskialueiden nimeämisessä ja tulvariskien hallintasuunnitelmien laatimisessa.

Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus huolehtii toimialallaan muusta kuin 1 momentissa tarkoitettusta tulvariskien hallinnasta. Erityisesti keskuksen tehtävänä on:

- 1) huolehtia vesistötulvariskien hallintaa palvelevasta suunnittelusta muilla kuin merkittävillä tulvariskialueilla;
- 2) huolehtia tulvan uhatessa ja tulvan aikana viranomaisten yhteistyön järjestämisestä ja ohjata toimenpiteitä vesistössä;
- 3) antaa suosituksia vesistön säännöstelyjen ja juoksutusten yhteensovittamisesta;
- 4) edistää tulvasuojelua ja muita tulvariskien hallintaa parantavia toimenpiteitä;
- 5) huolehtia hydrologisesta seurannasta sekä vesitilanne- ja tulvavaroituspalvelusta yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen ja Ilmatieteen laitoksen kanssa;
- 6) hoitaa muut maa- ja metsätalousministeriön määräämät tulvariskien hallinnassa tarpeelliset tehtävät.

Maa- ja metsätalousministeriö voi määrätä, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus huolehtii tässä pykälässä tarkoitetuista tehtävistä toisen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueella.

5 §

Kunnan, maakunnan liiton ja alueen pelastustoimen tehtävät

Kunta, maakunnan liitto ja alueen pelastustoimi osallistuvat vesistöalueen ja merenrannikon tulvariskien hallinnan suunnitteluun siten kuin tässä laissa säädetään.

Kunta huolehtii hulevesitulvariskien hallinnan suunnittelusta siten kuin 19 §:ssä säädetään.

6 §

Suomen ympäristökeskuksen ja Ilmatieteen laitoksen tehtävät

Suomen ympäristökeskus ja Ilmatieteen laitos tuottavat toimialallaan tulvariskien hallinnassa tarvittavia asiantuntijapalveluja.

7 §

Tulvariskien alustava arviointi

Tulvariskien alustava arviointi tehdään toteutuneista tulvista sekä ilmaston ja vesiolojen kehitymisestä saatavissa olevien tietojen perusteella ottaen huomioon myös ilmaston muuttuminen pitkällä aikavälillä.

8 §

Merkittävät tulvariskialueet

Alue, jolla 7 §:ssä tarkoitetun arvioinnin perusteella todetaan mahdollinen merkittävä tulvariski tai jolla sellaisen riskin voidaan olettaa ilmenevän, nimetään merkittäväksi tulvariskialueeksi. Tulvariskin merkittävyyttä arvioitaessa otetaan huomioon tulvan todennäköisyys sekä seuraavat tulvasta mahdollisesti aiheutuvat yleiseltä kannalta katsoen vahingolliset seuraukset:

- 1) vahingollinen seuraus ihmisten terveydelle tai turvallisuudelle;
- 2) välttämättömyyspalvelun, kuten vesihuollon, energihuollon, tietoliikenteen, tieliikenteen tai muun vastaavan toiminnan, pitkäaikainen keskeytyminen;
- 3) yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja turvaavan taloudellisen toiminnan pitkäaikainen keskeytyminen;
- 4) pitkäkestoinen tai laaja-alainen vahingollinen seuraus ympäristölle; tai
- 5) korjaamaton vahingollinen seuraus kulttuuriperinnölle.

Tulvariskin merkittävyyttä arvioitaessa otetaan huomioon myös alueelliset ja paikalliset olosuhteet.

Maa- ja metsätalousministeriö nimeää vesistöalueen ja merenrannikon merkittävät tulvariskialueet elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ehdotuksesta. Ministeriön päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta valittamalla.

9 §

Tulvakartat

Edellä 8 §:ssä tarkoitetuille merkittäville tulvariskialueille laaditaan kartat, jotka kuvaavat erisuuruisilla todennäköisyyksillä esiintyvien tulvien leviämisalueita (*tulvavaarakartta*), sekä kartat, joista ilmenevät tällaisista tulvista mahdollisesti aiheutuvat vahingolliset seuraukset (*tulvariskikartta*).

10 §

Tulvariskien hallintasuunnitelma

Vesistöalueelle, jolle on nimetty yksi tai useampi merkittävä tulvariskialue, sekä merenrannikon merkittävälle tulvariskialueelle laaditaan tulvariskien hallintasuunnitelma. Jos vesistön tulvimisesta ja merenpinnan noususta aiheutuva tulvariski kohdistuu samalle alueelle, vesistöaluetta ja merenrannikkoa koskevat tulvariskien hallintasuunnitelmat voidaan yhdistää. Hulevesitulvien hallintasuunnitelma laaditaan 19 §:n 2 momentissa tarkoitettulle alueelle.

Tulvariskien hallintasuunnitelmassa esitetään tulvariskien hallinnan tavoitteet kullekin merkittävälle tulvariskialueelle sekä toimenpiteet, joilla tavoitteet pyritään saavuttamaan. Toimenpiteitä valittaessa on pyrittävä vähentämään tulvien todennäköisyyttä sekä käyttämään muita kuin tulvasuojelurakenteisiin perustuvia tulvariskien hallinnan keinoja, jos se olosuhteet kokonaisuutena huomioon ottaen katsotaan tarkoituksenmukaiseksi. Suunnitelmassa tarkastellaan toimenpiteiden kustannuksia ja hyötyjä sekä esitetään toimenpiteiden etusijajärjestys.

11 §

Tulvariskien hallinnan tavoitteet

Tulvariskien hallinnan tavoitteena on vähentää 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuja vahingollisia seurauksia. Lisäksi on pyrittävä siihen, että vesistötulvista aiheutuvat vahingolliset seuraukset vesistöalueella jäävät kokonaisuutena arvioiden mahdollisimman vähäisiksi.

12 §

Tulvariskien hallinnan ja vesienhoidon yhteensovittaminen

Vesistöalueen ja merenrannikon tulvavaara- ja tulvariskikarttojen sekä tulvariskien hallintasuunnitelmien laatiminen ja tarkistaminen sovitetaan vesienhoitoalueella yhteen vesienhoidon järjestämisestä annetun lain 5 §:n 1 momentissa säädettyjen tehtävien kanssa. Erityisesti on huolehdittava siitä, että tulvariskien hallintasuunnitelmassa esitetyt toimenpiteet sovitetaan yhteen vesienhoidon järjestämisestä annetun lain 12 §:ssä tarkoitettujen toimenpideohjelman ympäristötavoitteiden kanssa.

Tämän lain 17 §:ssä tarkoitettu osallistuminen ja tiedottaminen sekä vesienhoidon järjestämisestä annetun lain 15 §:ssä säädetty menettelyt sovitetaan tarvittavilta osin yhteen.

13 §

Ympäristöselostus

Tulvariskien hallintasuunnitelman osana esitetään ympäristöselostus. Ympäristöselostuksesta säädetään viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa laissa (200/2005).

14 §

Tulvariskien hallinnan suunnittelu valtakunnan rajan ylittävillä vesistöalueilla

Tulvariskien hallintasuunnitelman yhteensovittaminen ja muu yhteistyö tulvariskien hallinnan suunnittelussa valtakunnan rajan ylittävällä vesistöalueella järjestetään siten kuin niistä erikseen kansainvälisellä sopimuksella määrätään.

Tulvariskien hallintasuunnitelma on pyrittävä sovittamaan yhteen 1 momentissa tarkoitetun vesistöalueen toiseen valtioon kuuluvaa osaa koskevien vastaavien suunnitelmien kanssa. Sitä voidaan täydentää yksityiskohtaisemmilla suunnitelmilla, jotka sovitetaan yhteen rajat ylittävällä vesistöalueen osalla.

Tulvariskien hallintasuunnitelmaan ei saa sisällyttää toimenpiteitä, jotka laajuutensa tai vaikutuksensa vuoksi lisäävät merkittävästi tulvariskiä 1 momentissa tarkoitetun vesistöalueen toiseen valtioon kuuluvassa osassa, ellei toimenpiteitä ole sovitettu yhteen koko vesistöalueella. Jos tällaisten toimenpiteiden vaikutus kohdistuu 28 §:n 2 momentissa tarkoitettuun kansainväliseen tulvariskien hallintayksikköön kuuluvan vesistöalueen Ruotsiin tai Norjaan kuuluvaan osaan, edellytyksenä on lisäksi, että toimenpiteistä on sovittu mainittujen valtioiden kanssa. Tulvariskin merkittävän lisäyksen arviointiin sovelletaan, mitä 8 §:n 1 momentissa säädetään.

15 §

Tulvaryhmä

Tulvariskien hallintasuunnitelman laatimiseksi tarvittavaa viranomaisten yhteistyötä varten on tulvaryhmä sellaisella vesistöalueella ja merenrannikon alueella, jolle tulvariskien alustavan arvioinnin perusteella on nimetty yksi tai useampi merkittävä tulvariskialue. Tulvaryhmän muodostavat asianomaisten elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, maakunnan liittojen, kuntien ja alueiden pelastustoimien edustajat.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa tulvaryhmän asianomaisen maakunnan liiton ehdotuksesta. Jos merkittävä tulvariskialue sijaitsee vesistöalueella, jolla toimii kaksi tai useampia maakunnan liittoja, nämä tekevät ministeriölle yhteisen ehdotuksen. Ministeriö määrää tulvaryhmässä edustettuina olevat tahot ja näistä tulvaryhmän puheenjohtajan, joka johtaa tulvaryhmän toimintaa.

Tulvaryhmä voi asettaa jaostoja valmistelemaan ryhmässä käsiteltäviä asioita sekä kutsua asian tuntijoita.

16 §

Tulvaryhmän tehtävät

Tulvaryhmä:

- 1) käsittelee tulvariskien hallintasuunnitelmaa varten laaditut selvitykset;
- 2) asettaa tulvariskien hallinnan tavoitteet;
- 3) hyväksyy ehdotuksen suunnitelmaksi ja siihen sisältyviksi toimenpiteiksi.

Tulvaryhmän on järjestettävä tulvariskien hallintasuunnitelman valmistelun eri vaiheissa riittävä vuorovaikutus vesistöalueen ja merenrannikon merkittävän tulvariskialueen viranomaisten sekä elinkeinonharjoittajien, maa- ja vesialueiden omistajien, vesien käyttäjien ja asianomaisten järjestöjen edustajien kanssa.

17 §

Osallistuminen ja tiedottaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on varattava kaikille mahdollisuus tutustua 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuun ehdotukseen merkittävien tulvariskialueiden nimeämiseksi ja ehdotukseen tulvariskien hallintasuunnitelmaksi sekä niiden tausta-asiakirjoihin ja varattava tilaisuus esittää mielipiteensä ehdotuksista kirjallisesti tai sähköisesti. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus pyytää lisäksi tarvittavat lausunnot.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus julkaisee kuulutuksen 1 momentissa tarkoitettujen ehdotusten nähtävillä pitämisestä alueen kuntien ilmoitustauluilla. Ehdotukset ja niiden tausta-asiakirjat pidetään tarpeellisilta osin nähtävillä alueen kunnissa ja julkaistaan sähköisesti. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ilmoittaa lisäksi ehdotuksesta tulvariskien hallintasuunnitelmaksi alueella yleisesti ilmestyvissä sanomalehdissä taikka muulla sopivaksi katsomallaan tavalla sekä järjestää tarpeen mukaan tiedotustilaisuuksia, joissa varataan tilaisuus mielipiteiden esittämiseen.

18 §

Vesistö- ja meritulvariskien hallintasuunnitelmien hyväksyminen

Maa- ja metsätalousministeriö hyväksyy vesistöalueiden ja merenrannikon tulvariskien hallintasuunnitelmat.

Päätös tulvariskien hallintasuunnitelmasta annetaan julkipanon jälkeen, ja sen katsotaan tulleen asianomaisten tietoon, kun se on annettu.

Tulvariskien hallintasuunnitelmien hyväksymisestä toimitetaan tieto suunnitelmassa tarkoitettun vesistöalueen ja merenrannikon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, joka kuuluttaa hyväksymisestä toimialueensa kunnissa sekä ilmoittaa hyväksymisestä riittävällä tavalla sanomalehdissä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimittaa tiedon suunnitelman hyväksymisestä kunnille ja niille viranomaisille, joita asian käsittelyn aikaisemmissa vaiheissa on kuultu. Kunnan aluetta koskeva hyväksytty vesistöalueen ja merenrannikon tulvariskien hallintasuunnitelma pidetään nähtävillä kunnassa.

19 §

Hulevesitulvariskien hallinnan suunnittelu

Kunta tekee alustavan arvioinnin hulevesitulvista aiheutuvista tulvariskeistä, nimeää hulevesitulvien merkittävät tulvariskialueet ja laatii alueille tulvavaarakartat ja tulvariskikartat noudattaen soveltuvin osin, mitä 7–9 §:ssä säädetään. Kunnan päätökseen merkittävien tulvariskialueiden nimeämisestä ei saa hakea erikseen muutosta valittamalla.

Kunta laatii hulevesitulvan vuoksi merkittäväksi tulvariskialueeksi nimetyille alueille tulvariskien hallintasuunnitelman noudattaen soveltuvin osin, mitä 10 ja 11 §:ssä sekä 12 §:n 1 momentissa säädetään. Suunnitelmaa laadittaessa on noudatettava myös, mitä maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 9 §:ssä säädetään ympäristövaikutusten selvittämisestä. Kunta hyväksyy hulevesitulvariskien hallintasuunnitelman.

Osallistumisesta ja tiedottamisesta hulevesitulvariskien hallinnan suunnittelussa on soveltuvin osin voimassa, mitä maankäyttö- ja rakennuslain 62, 65 ja 67 §:ssä säädetään kaavoitusmenettelystä ja vuorovaikutuksesta.

20 §

Tarkistaminen

Tulvariskien alustava arviointi, merkittävien tulvariskialueiden nimeäminen, tulvavaara- ja tulvariskikartat sekä tulvariskien hallintasuunnitelmat tarkistetaan tarpeellisin osin kuuden vuoden välein. Tarkistamisessa on soveltuvin osin noudatettava, mitä tässä laissa ja sen nojalla säädetään tulvariskien alustavan arvioinnin tekemisestä, merkittävien tulvariskialueiden nimeämisestä, tulvavaara- ja tulvariskikarttojen laatimisesta sekä tulvariskien hallintasuunnitelmien valmistelusta ja hyväksymisestä.

21 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella annetaan säännökset:

- 1) tulvariskien alustavan arvioinnin, tulvavaara- ja tulvariskikarttojen sekä tulvariskien hallintasuunnitelmien sisällöstä ja tarkistamisesta, tulvariskien hallintasuunnitelman valmistelusta sekä tulvariskien hallinnan suunnittelua koskevista määräajoista;
- 2) 17 §:ssä tarkoitetussa osallistumisessa ja tiedottamisessa noudatettavista määräajoista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi antaa säännöksiä:

- 1) tulvariskien hallintasuunnitelmien ja vesienhoitosuunnitelmien yhteensovittamisesta;
- 2) 15 §:ssä tarkoitetun tulvaryhmän asettamisesta ja toimikaudesta;
- 3) Suomen ympäristökeskuksen ja Ilmatieteen laitoksen tehtävistä tulvariskien hallinnassa.

22 §

Muutoksenhaku

Tulvariskien hallintasuunnitelman hyväksymistä koskevaan maa- ja metsätalousministeriön päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen. Ministeriön päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

Valitusoikeus on:

- 1) sillä, jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös saattaa vaikuttaa;
- 2) asianomaisella kunnalla, maakunnan liitolla ja alueen pelastustoimella;
- 3) yleistä etua valvovilla viranomaisilla;
- 4) sellaisella rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön- tai luonnonsuojelun taikka vesivarojen käytön edistäminen ja jonka toiminta-alueetta tulvariskien hallintasuunnitelma koskee.

Muutoksenhakuun hulevesitulvariskien hallintasuunnitelman hyväksymistä koskevaan kunnan päätökseen sovelletaan, mitä maankäyttö- ja rakennuslain 188 §:ssä ja 191 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään muutoksenhausta ja valitusoikeudesta asemakaavan hyväksymistä koskevaan päätökseen.

23 §

Tulvariskien hallintasuunnitelman huomioon ottaminen

Valtion ja kuntien viranomaisten sekä aluekehitysviranomaisten on otettava soveltuvin osin toiminnassaan huomioon maa- ja metsätalousministeriön 18 §:n ja kunnan 19 §:n mukaisesti hyväksymät tulvariskien hallintasuunnitelmat.

Tulvariskien hallintasuunnitelmien huomioon ottamisessa noudatetaan lisäksi, mitä muualla laissa säädetään.

24 §

Tietojen luovuttaminen

Viranomaisten on annettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja asianomaiselle kunnan viranomaiselle maksutta hallussaan olevia tulvariskien hallinnan suunnittelua varten tarpeellisia tietoja.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös sitä, joka lain mukaan on velvollinen varautumaan toiminnassaan poikkeusoloihin tai häiriö- ja erityistilanteisiin.

25 §

Tietojen toimittaminen

Kunta toimittaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tiedot 19 §:n 1 momentissa tarkoitetuista merkittävistä tulvariskialueista sekä kappaleet sanotussa lainkohdassa tarkoitetuista kartoista ja 19 §:n 2 momentissa tarkoitetuista hyväksytyistä tulvariskien hallintasuunnitelmista.

26 §

Tietojärjestelmä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä Suomen ympäristökeskus ylläpitävät tietojärjestelmää, johon tallennetaan 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetut kartat, 8 §:n 3 momentissa ja 15 §:n 2 momentissa tarkoitetut päätökset, 18 §:ssä tarkoitetut tulvariskien hallintasuunnitelmat sekä 25 §:ssä tarkoitetut tiedot.

Tietojärjestelmään tallennettavista muista tiedoista voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

27 §

Tietojen asettaminen yleisön saataville

Suomen ympäristökeskus huolehtii siitä, että tiedot merkittävistä tulvariskialueista, tulvavaara- ja tulvariskikartat sekä hyväksytyt tulvariskien hallintasuunnitelmat ovat tietoverkossa yleisön saatavilla.

28 §

Tulvariskien hallintayksikkö

Vesienhoitoalue muodostaa tulvariskien hallintayksikön ja kansainvälinen vesienhoitoalue kansainvälisen tulvariskien hallintayksikön.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään kansainvälisen tulvariskien hallintayksikön yhteistyöviranomaisesta.

29 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 30 päivänä kesäkuuta 2010.

[HE 30/2010](#)

MmVM 9/2010

EV 91/2010

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/60/EY, EUVL N:o L 288, 6.11.2007, s. 27

Naantalissa 24. päivänä kesäkuuta 2010

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Maa- ja metsätalousministeri

Sirkka-Liisa Anttila

LIITE 2

Maa- ja metsätalousministeriö
Tulvariskien hallinnan koordinoitiryhmä

Muistio 22.12.2010

Merkittävän tulvariskialueen kriteerit ja rajaaminen

Yleistä

Laissa (620/2010) ja asetuksessa (659/2010) tulvariskien hallinnasta on säädetty tulvariskien hallinnan suunnittelusta merkittävälle tulvariskialueelle. Sellaiselle vesistöalueelle ja merenrannikon alueelle, jolle tulvariskien alustavan arvioinnin perusteella on nimetty yksi tai useampi merkittävä tulvariskialue, laaditaan tulvavaara- ja tulvariskikartat sekä tulvariskien hallintasuunnitelmat. Hallintasuunnitelman laatimiseksi tarvittavaa viranomaisten yhteistyötä varten asetetaan tulvaryhmä. Merkittävien tulvariskialueiden tulvakartat ja tulvariskien hallintasuunnitelmat raportoidaan tulva-direktiivin vaatimusten mukaisesti EU-komissiolle.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskusten) tehtävänä on valmistella ehdotus vesistöalueen ja merenrannikon merkittävien tulvariskialueiden nimeämiseksi. Merkittävien tulvariskialueiden nimeämisestä on säädetty lain 8 §:ssä. Valtakunnallisen yhtenäisyyden varmistamiseksi tulvariskien hallinnan koordinoitiryhmä katsoi tarpeelliseksi tarkastella lähemmin nimeämisen kriteerejä. Tässä muistiossa olevan tarkastelun toivotaan olevan avuksi ELY-keskuksille vesistöalueiden ja merenrannikon merkittävien tulvariskialueiden nimeämisessä ja rajaamisessa.

Merkittävät tulvariskialueet nimetään tulvariskien alustavan arvioinnin perusteella. Arvioinnissa käytetään tietoja toteutuneista tulvista ja arvioita mahdollisten tulevien tulvien vahingollisista seurauksista. Arviointi tehdään korkeusmalli- ja paikkatietoaineistojen avulla ottaen huomioon vesistöjen sijainti ja niiden hydrologiset ja geomorfologiset ominaisuudet, säännöstely- ja tulvasuojelurakenteiden sekä muiden käytävissä olevien tulvariskien hallintakeinojen tehokkuus sekä olosuhteiden pitkän aikavälin kehitys mukaan lukien ilmastonmuutoksen vaikutukset tulvien esiintymiseen.

Merkittävien tulvariskialueiden lisäksi tulvariskien alustavan arvioinnin yhteydessä voidaan tunnistaa alueita, joilla tulvariski on merkittävän tulvariskialueen kriteerejä vähäisempi ja joille ei ole perusteltua soveltaa kaikkia lainsäädännössä määrättyjä tulvariskien hallinnan suunnittelutoimenpiteitä. ELY-keskukset huolehtivat vesistötulvariskien hallintaa palvelevasta suunnittelusta myös muilla kuin merkittävillä tulvariskialueilla. Tämä suunnittelu voi pitää sisällään esimerkiksi tulvavaara- ja tulvariskikarttojen laatimisen. Tulvariskialueiden lisäksi voidaan tunnistaa myös yksittäisiä tulvariskikohteita, joiden tulvariskejä voidaan hallita paikallisilla tulvasuojelutoimenpiteillä.

Merkittävän tulvariskin arviointiperusteet

Alue, jolla tulvariskien alustavan arvioinnin perusteella todetaan mahdollinen merkittävä tulvariski tai jolla sellaisen riskin voidaan olettaa ilmenevän, nimetään merkittäväksi tulvariskialueeksi (laki tulvariskien hallinnasta, 8 §). Tulvariskin merkittävyyttä arvioitaessa otetaan huomioon tulvan todennäköisyys sekä seuraavat tulvasta mahdollisesti aiheutuvat yleiseltä kannalta katsoen vahingolliset seuraukset:

- 1) vahingollinen seuraus ihmisten terveydelle tai turvallisuudelle;
- 2) välttämättömyyspalvelun, kuten vesihuollon, energihuollon, tietoliikenteen, tieliikenteen tai muun vastaavan toiminnan, pitkäaikainen keskeytyminen;
- 3) yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja turvaavan taloudellisen toiminnan pitkäaikainen keskeytyminen;
- 4) pitkäkestoinen tai laaja-alainen vahingollinen seuraus ympäristölle; tai
- 5) korjaamaton vahingollinen seuraus kulttuuriperinnölle.

Tulvariskin merkittävyyttä arvioitaessa otetaan huomioon myös alueelliset ja paikalliset olosuhteet.

Merkittävän tulvariskialueen kriteerit

Merkittävän tulvariskialueen nimeämiseksi tulee tarkastella aiemmin esiintyneitä tulvia ja tulevista tulvista aiheutuvia vahinkoja sekä niiden todennäköisyyttä. Lisäksi on tarkasteltava tulvariskien hallinnan suunnittelun kustannustehokkuutta: yksittäisillä vahinkokohteilla tulvariskejä pystytään usein hallitsemaan kustannustehokkaimmin paikallisin toimenpitein. Tässä luvussa on kuvattu merkittävän tulvariskialueen nimeämisen vaiheet. Nimeämisprosessi on esitetty kuvassa 1.

Aikaisemmin esiintyneet tulvat

Jos tarkasteltavalla alueella on esiintynyt tulva, josta on aiheutunut lain 8 §:n tarkoittamia, yleiseltä kannalta katsoen vahingollisia seurauksia, voidaan tällainen alue nimetä merkittäväksi tulvariskialueeksi. Tällaisella alueella ei välttämättä tarvita harvinaisen tulvan tarkastelua.

Aikaisemmin esiintyneitä tulvia tarkasteltaessa tulisi ottaa huomioon tulvien jälkeen tapahtuneet maankäytön muutokset ja toteutetut tulvariskien hallinnan toimenpiteet. Aiemmin vahingollisia seurauksia aiheuttanut tulva on voitu saada erilaisilla toimenpiteillä vaarattommaksi (esim. rakentamalla tekoaltaita). Toisaalta aiemmin esiintynyt vahingoton tulva, joka ei aiheuttanut vahingollisia seurauksia, voisi aiheuttaa nykytilanteessa vahingollisia seurauksia esimerkiksi muuttuneen maankäytön vuoksi.

Vahingolliset seuraukset

Tulvariskin merkittävyys tietyllä alueella tulee voida perustella lain 8 §:ssä lueteltujen vahingollisten seurausten perusteella. Yksittäiseen vahinkokohteeseen liittyvien omaisuusarvojen suuruus ei ole arvioinnissa ratkaisevaa, vaan merkittävälle tulvariskialueelle tunnusomaista on suuri yksittäisten vahinkokohteiden lukumäärä ja sen perusteella mahdollinen merkitys myös yleiseltä kannalta.

Edellytyksenä alueen nimeämiselle merkittäväksi tulvariskialueeksi on, että yksi tai useampi lain 8 §:ssä tarkoitetuista vahingollisten seurauksien (vahinkoryhmän) kriteereistä täyttyy. Jos esimerkiksi tulvimisen eläinsuojaan tai jätevedenpuhdistamoon ei arvioitaisi aiheuttavan pitkäkestoista tai laaja-alaista vahingollista seurausta ympäristölle, ei tästä katsottaisi aiheutuvan myöskään merkittävää tulvariskiä. Merkittävänä voitaisiin sen sijaan pitää sitä, että suurehko ihmisjoukko joutuisi muuttamaan tilapäisesti pois tulvaveden vahingoittamista asunnoista. Huomioon on otettava myös

tulvan vahingollisten seurausten kohteena olevien ihmisryhmien kuten vanhusten tai sairaalan potilaiden erityinen haavoittuvuus tulvatilanteessa.

Tulvan todennäköisyyden ja luonteen huomioiminen

Tulvariski muodostuu vahingollisten seurausten lisäksi myös tulvan todennäköisyydestä. Tulvariskien alustavassa arvioinnissa mahdollisten tulevien tulvien aiheuttaman tulvariskin tarkastelu perustuu ensisijaisesti harvinaisen, vuotuiselta todennäköisyydeltään noin 0,1 % eli keskimäärin noin kerran tuhannessa vuodessa toistuvan tulvan vahingollisiin seurauksiin (taulukko 1). Alue voidaan nimetä merkittäväksi tulvariskialueeksi, jos taulukossa 1 olevat esimerkkikriteerit täyttyvät todennäköisyydeltään harvinaisella tulvalla. Merkittävyyden arvioinnissa käytetään harvinaista tulvaa, koska näin on pyritty ottamaan huomioon erilaiset virhelähteet, kuten tulva-alueen määrittämiseen ja korkeusaineistoihin liittyvät epätarkkuudet sekä ilmastomuutoksen vaikutuksiin liittyvä epävarmuus.

Jos merkittävän tulvariskialueen kriteerit (taulukko 1) ovat harvinaisen tulvan tarkastelun perusteella lähellä täyttyä, mutta eivät täyty, voidaan tarkastella mahdollisia tietoja useammin toistuvista tulvista. Jos esimerkiksi alueelta on tulvakartta, voidaan arvioida vahinkoja kerran sadassa vuodessa toistuvalla tulvalla (vuotuinen todennäköisyys 1 %). Jos myös useammin toistuva tulva aiheuttaa tällaisella alueella huomattavia vahinkoja, alue voidaan nimetä merkittäväksi tulvariskialueeksi käyttäen perusteena useammin toistuvan tulvan vahingollisia seurauksia.

Vastaavasti tulee ottaa huomioon tulvavaaraa lisäävät tekijät. Tulvapenkereen sortuma tai jääpato saattaa aiheuttaa äkillisen, virtaukseltaan voimakkaan tulvan, jolloin esimerkiksi evakuointiin jää vain vähän aikaa. Etenkin jää- ja hyydepatotilanteissa myös toimintaolosuhteet voivat olla erittäin vaikeita esimerkiksi kylmyyden ja pimeän vuodenajan johdosta. Näihin tapauksiin voidaan soveltaa taulukkoa 1 pienempiä merkittävyyden kriteerejä. Tarkastelu tehdään ilman tulvapenkereiden suojaavaa vaikutusta olettaen penkereiden sortuneen.

Vesistöpatojen aiheuttama tulvariski

Pato-onnettomuuksista aiheutuvan tulvariskin hallinta perustuu Suomessa patoturvallisuuslakiin (494/2009) ja asetukseen (319/2010). Pato sijoitetaan vahingonvaaran perusteella 1-luokkaan, jos se voi onnettomuuden sattuessa aiheuttaa vaaran ihmishengelle ja terveydelle taikka huomattavan vaaran ympäristölle tai omaisuudelle. Voidaan katsoa, että patojen luokituksessa käytetyt kriteerit ovat lähellä tulvariskien arvioinnissa käytettäviä kriteerejä. Siten patojen luokitusta voidaan soveltaa suoraan, eikä uuteen tulvariskien merkittävyyden arviointiin patojen kohdalla ole tarvetta.

Vesistöpato mitoitetaan hydrologisesti siten, että mitoitustulvan aikana padotusaltaan vedenkorkeus ei ylitä padon turvallista vedenkorkeutta, kun padon juoksutuskapasiteetti ilman voimalaitoksen koneistovirtaamia on käytössä. 1-luokan padon juoksutuskapasiteetti on mitoitettu hyvin harvinaiselle vuotuiselta todennäköisyydeltään 0,02–0,01 % tulvalle, 2-luokan padot 0,2–0,1 %:n ja 3-luokan padot 1–0,2 %:n tulvalle. Voidaan olettaa, että muiden kuin 1-luokan patojen juoksutuskapasiteetti ylittyy tulvariskien alustavassa arvioinnissa tarkastellulla harvinaisella tulvalla (~ 0,1 %). 2- ja 3-luokan patojen onnettomuudet eivät kuitenkaan aiheuta vaaraa ihmishengelle tai huomattavaa vaaraa ympäristölle. 1-luokan padoille on laadittava vahingonvaaraselvitykset ja padon turvallisuussuunnitelmat, jotka pitävät sisällään mm. tulvakartat.

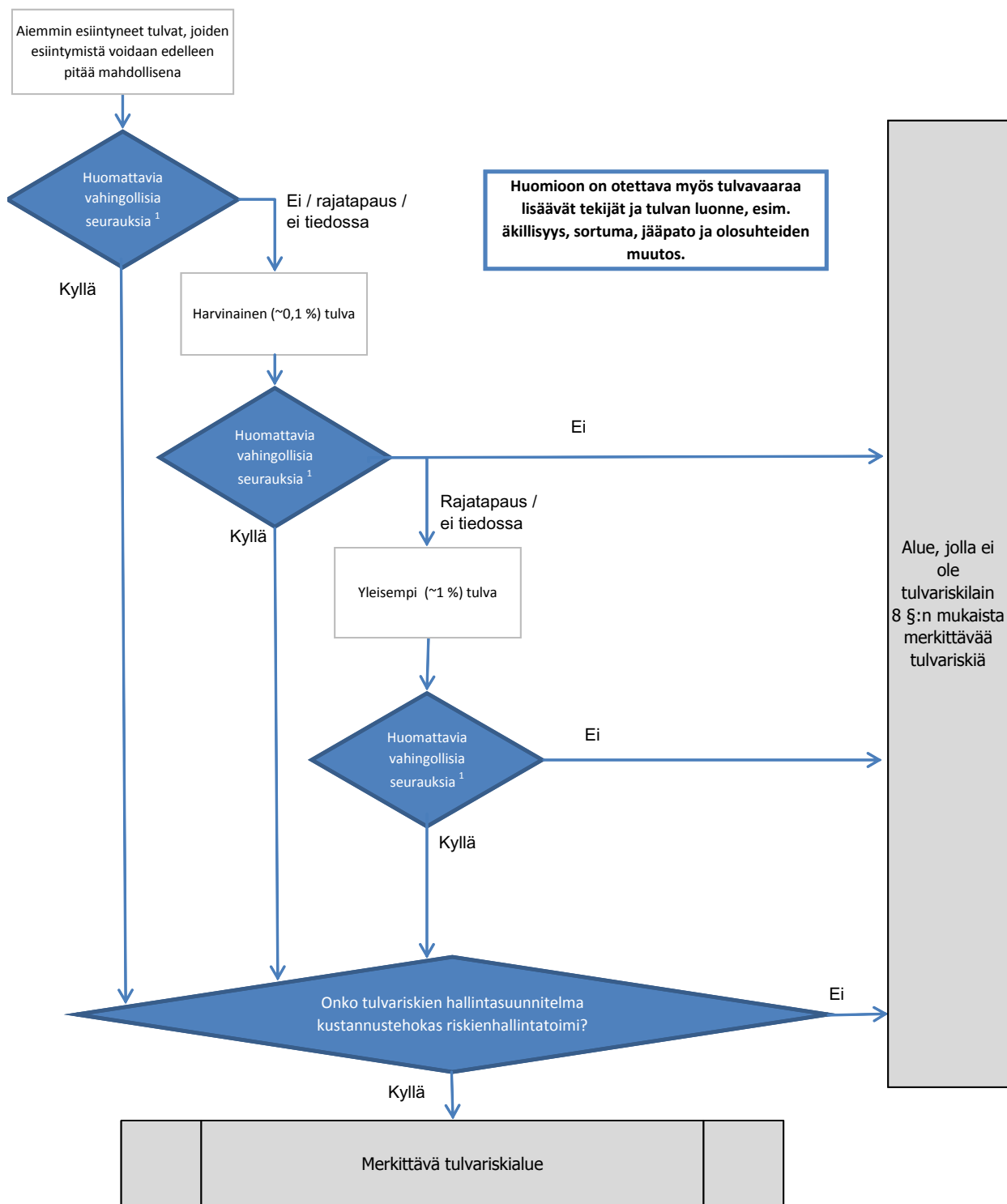
Padon huonosta kunnosta, väärästä käytöstä tai muusta ihmisen toiminnasta aiheutuvia pato-onnettomuuksia ennaltaehkäistään patoturvallisuuslaissa ja -asetuksessa säädettävillä toimintatavoille ja patoturvallisuuden viranomaisvalvonnalla.

Yksittäisen padon aiheuttama tulvariski on jo otettu huomioon patoturvallisuuslain ja -asetuksen määräämin toimenpitein. Pääsääntönä voidaan pitää, että pelkästään yksittäisen padon sortuman aiheuttaman tulvariskin perusteella ei ole perusteltua nimetä aluetta merkittäväksi tulvariskialueeksi. Patoja, joiden vahingonvaara-alueella välittömästi padon alapuolella asuu huomattava määrä ihmisiä, on tarkasteltava kuitenkin erikseen. Koska kuitenkin 1-luokan padon sortumisen voidaan katsoa olevan huomattavasti epätodennäköisempää kuin tulvariskin merkittävyyden arvioinnissa tarkasteltu harvinainen (~ 0,1 %) tulva, on patosortumasta aiheutuvien vahingollisten seurausten oltava huomattavasti taulukossa 1 esitettyjä vesistö- ja merivesitulvariskin yleisiä merkittävyydskriteerejä suuremmat. Vahingollisia seurauksia tarkasteltaessa on otettava huomioon patosortumasta aiheutuvan tulvan äkillisyys.

Tulvariskien hallintasuunnitelman laatimisen kustannustehokkuus

Yksittäiselle vahinkokohteelle kuten yksittäiselle rakennukselle aiheutuvaa tulvariskiä voidaan vain poikkeustapauksessa pitää sillä tavoin yleiseltä kannalta merkittävänä, että kohteen sijainti ympäristöineen olisi perusteltua nimetä merkittäväksi tulvariskialueeksi. Siten yksittäisen vahinkokohteen suojaamiseksi ei yleensä ole tarvetta laatia lain tarkoittamaa tulvariskien hallintasuunnitelmaa. Koko vesistöalueen kattavan tulvariskien hallintasuunnitelman laatiminen voi olla kustannustehoton ratkaisu esimerkiksi sellaisessa tapauksessa, että yksittäinen kohde voidaan suojata kohdetta ympäröivillä penkereillä. Jos kuitenkin vesistöalue on laaja ja toimijoita on useita, voidaan tulvariskien hallintasuunnitelma nähdä välineenä, jolla eri osapuolet saadaan sitoutumaan tulvariskien hallintaan.

Patojen aiheuttaman tulvariskin perusteella merkittäväksi tulvariskialueeksi nimeämisen tulisi tuoda lisäarvoa nykyisiin vahingonvaaraselvityksiin ja turvallisuussuunnitelmiin. Tällaista lisäarvoa voisi olla esimerkiksi sisällöltään vanhentuneiden selvitysten ja suunnitelmien päivittäminen sekä kansalaisten tietoisuuden lisääminen.

¹ Yleiseltä kannalta katsoen vahingolliset seuraukset (620/2010, 8 §). Alue voidaan nimetä merkittäväksi tulvariskialueeksi, jos taulukossa 1 olevat esimerkkikriteerit täyttyvät harvinaisella tulvalla (~0,1 %).

Kuva 1. Tulvariskin merkittävyyden arviointi.

Alueellisten ja paikallisten tekijöiden huomioon ottaminen

Tulvariskin merkittävyyden arvioinnissa otetaan huomioon tässä muistiossa esitettyjen valtakunnallisesti sovellettavien kriteerien lisäksi myös alueelliset ja paikalliset tekijät. Esimerkiksi terveyskeskuksen evakuoiminen tulvan takia voi 2 000 ihmisen taajamassa katsoa aiheuttavan suhteellisesti enemmän menetyksiä kuin yhden terveyskeskuksen evakuoiminen 100 000 ihmisen kaupungissa, jossa terveystalouksia voi olla tarjolla useassa paikassa.

ELY-keskusten on tärkeää tehdä tulvariskin merkittävyyttä arvioitaessa yhteistyötä ainakin niiden kuntien kanssa, joiden alueella voidaan olettaa olevan merkittäviä vesistö- tai meritulvariskialueita. Vuoden 2011 alussa käytävissä tapaamisissa kunnat voivat tuoda esiin olemassa olevia tietoja, jotka vaikuttavat alueen merkittävyyden arviointiin. Tulvien joillakin välillisillä vaikutuksilla voi myös olla joissain tapauksissa merkitystä. Tämän selventämiseksi voidaan asettaa esimerkiksi seuraavia kysymyksiä:

- Pystytäänkö tulvan takia evakuoitettavat asukkaat majoittamaan tilapäisesti tulvasta kärsivän kunnan alueelle (evakuoitettavien ihmisten osuus kunnan asukasmäärästä)?
- Voidaanko tulvan uhkaamien terveydenhuoltorakennuksien tai huoltolaitosrakennuksien toiminnot tai asiakkaat siirtää väistötiloihin?
- Aiheuttaako tulviminen sähköasemille sähköjohdon tai tietoliikenneyhteyksien pitkäaikaisen keskeytymisen?
- Onko käytettävissä varavesilähdettä, pystytäänkö väliaikaisia vedenjakelupisteitä käyttämällä turvaamaan talousveden saatavuus ja onko olemassa riski että raakavesilähde saattaa pilaantua?
- Katkeaako pelastustoimen kannalta erittäin tärkeitä tieyhteyksiä (esim. liikennöinti sairaalan päivystyspoliklinikalle tai pelastusasemalle)?
- Onko tulvan alle jäävä kulttuuriperintö luonteeltaan sellaista, että sille aiheutuva vahinko on vastaavaa kulttuuriperintöä kokonaisuutena tarkasteltaessa korjaamatonta?

Alueen toimijoilla ja asukkailla on mahdollisuus esittää näkemyksiään tulvariskin merkittävyydestä myös 2011 järjestettävän kuulemiskierroksen aikana.

Merkittävän tulvariskialueen rajaaminen

Merkittävä tulvariskialue rajataan kartalle siten, että alueesta muodostuu tarkoituksenmukainen tulvavaara- ja tulvariskikartoitettava kokonaisuus (Sane et al. 2006) ottaen huomioon myös mahdolliset suunnitellut rakentamisalueet. Tulvakartoitukset toteutetaan siis suoraan rajatulle alueelle.

Tulvariskien alustavan arvioinnin yhteydessä rajatut tulvariskialueet, joita ei nimetä merkittäviksi, dokumentoidaan mahdollisia muita jatkotoimenpiteitä varten. Vesistöalueille rajatuille alueille ELY-keskukset tekevät harkintansa mukaan tulvariskien hallintaa palvelevaa suunnittelua.

Taustatiedon lähteitä

Laki tulvariskien hallinnasta (620/2010) (tullut voimaan 30.6.2010) <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100620>
Valtioneuvoston asetus tulvariskien hallinnasta (659/2010) (tullut voimaan 7.7.2010)
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100659>. Asetuksen perustelut sekä asetuksen ja perusteluiden muutokset edellisiin versioihin YHA-intrassa Palvelut ja työkalut > Vesivarapalvelut > Tulvat > Tulvadirektiivi ja -lainsäädäntö

- Alho, P., Sane, M., Huokuna, M., Käyhkö, J., Lotsari, E. & Lehtiö, L. 2008. Tulvariskien kartoittaminen. Suomen ympäristökeskus. Ympäristöhallinnon ohjeita 2/2008. Helsinki. 99 s. Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=297621> .
- Berghäll, J. & Pesu, M. 2008. Ilmastonmuutos ja kulttuuriympäristö. Suomen ympäristökeskus. Suomen ympäristö 44/2008. Helsinki. 34 s. Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=303971> .
- Energiateollisuus. 2010 [viitattu 2.5.2010]. Sähköverkko [Internet-sivusto]. Energiateollisuus ry. Saatavissa: <http://www.energia.fi/fi/sahko/sahkoverkko> . Alasivut: Rakenne ja sähkön laatu ja keskeytykset.
- Pesu, M. & Sane, M. 2009. Flood Risk and Cultural Heritage in Finland. Konferanse om klima og kulturarv. Oslo, Norja. 12.11.2009. Pohjoismaiden ministerineuvosto. Saatavissa: <http://www.environment.fi/floodmapping>. Posterit.
- Piispanen, M. 2010. Liikennevirasto. Tulvaherkkien kohteiden kartoitus ja kirjaaminen. Esitys. Tulvatietojärjestelmän kehittäminen, vaihe 2 (TULVATJ2) - aloituskokous SYKEssä. 25.3.2010.
- Puolustusministeriö. 2009 [viitattu 5.2.2010]. Pitkä sähkökatko ja yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen [Internet-sivusto]. Helsinki. Saatavissa: <http://www.defmin.fi/index.phtml?s=465> .
- Puolustusvoimat. 2006 [viitattu 9.5.2010]. Tietoja Suomen kokonaismaanpuolustuksesta 2006. Yhteiskunnan perustoimintojen turvaaminen [Internet-sivusto]. Saatavissa: http://www.mil.fi/perustietoa/julkaisut/kokonaismaanpuolustus/7/7_3.html .
- Sane, M. 2010 [viitattu 5.11.2010]. Tulvariskien alustavan arvioinnin opas [Verkkodokumentti]. Suomen ympäristökeskus. Helsinki. Päivitetty: 28.9.2010. Luonnos, versio 5.04. Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=120102> . Tulvariskilainsäädännön päivittäminen oppaaseen käynnissä (YHA-intrassa: Palvelut ja työkalut > Vesivarapalvelut > Tulvat > Tulvakartoitus > Tulvariskien alustava arviointi > Opastus tulvariskien alustavaan arviointiin).
- Sane, M., Alho, P., Huokuna, M., Käyhkö, J. & Selin, M. 2006. Opas yleispiirteisen tulvavaarakartoituksen laatimiseen. Suomen ympäristökeskus. Ympäristöopas 128. Helsinki. 73 s. Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=175706> .
- Vikman, H. & Arosilta, A. (toim.) 2006. Vesihuollon erityistilanteet ja niihin varautuminen. Maa- ja metsätalousministeriö, Huoltovarmuuskeskus ja Suomen ympäristökeskus. Ympäristöopas 128. Helsinki. 118 s. Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=183377> .

Taulukko 1. Indikaattoreita ja vaikutuksia sekä merkittävän vesistö- ja merivesitulvariskialueen kriteerejä vahinkoryhmittäin.

Vahinkoryhmä	Indikaattoreita	Vaikutuksia	Merkittävän tulvariskin kriteerejä
Ihmisten turvallisuus	Tulva-alueella asuvat ihmiset	Evakuointi, muutto korjaustöiden ajaksi	Enemmän kuin 500–1000 vakituista asukasta harvinaisen tulvan peittämällä asuinalueella (~ 0,1 % tulva) Tätä useammin toistuvan (todennäköisyydeltään suuremman) tulvan peittämällä asuinalueella kriteeri voi olla myös pienempi kuin 500 vakituista asukasta
	Vaikeasti evakuoitavat kohteet tulva-alueella	Evakuointi, potilasturvallisuuden vaarantuminen, potilaskuljetuksien riskit	Useita terveydenhuoltorakennuksia (esim. sairaalat ja terveyskeskukset), huoltolaitosrakennuksia (esim. vanhainkodit), joissa on useita pysyviä vuodepaikkoja sekä lasten päiväkotieja tulvan peittämällä alueella (~ 0,1 % tulva)
Ihmisten terveys	Tulva-alueella sijaitsevat vedenottamot ja jätevedenpuhdistamot	Talousveden pilaantuminen	Alueen kannalta merkittävää asukasmäärää palveleva vedenotamo harvinaisen tulvan peittämällä alueella (~ 0,1 % tulva) tai vedenjakelun pitkäaikainen keskeytyminen
Välttämättömyyspalvelut	Tulva-alueella sijaitsevat vedenottamot	Talousveden toimittamisen keskeytyminen	Jätevedenpuhdistamon toiminnan häiriintyminen terveyttä uhkaavalla tavalla
	Tulva-alueella sijaitsevat voimalaitokset ja sähköasemat	Sähkön tai lämmönjakelun keskeytyminen	Merkittävä voimalaitos tai useita sähköasemia harvinaisen tulvan peittämällä alueella (~ 0,1 % tulva) (sähkön tai lämmönjakelun pitkäaikainen keskeytyminen)
	Tulva-alueella sijaitsevat tietoliikenteen rakennukset ¹	Puhelin- ja tietoliikenneyhteyksien katkeaminen	Useita tietoliikennetarvikkeita harvinaisen tulvan peittämällä alueella (~ 0,1 % tulva) (tietoliikenneyhteyksien pitkäaikainen katkeaminen)
	Tulvan seurauksesta katkeavat maantiet ja kadut ² , rautatiet ja vesiliikennereitit	Liikenneyhteyksien katkeaminen	Useita maanteitä, katuja, rautatieosuuksia tai vesiliikennereittejä katkeaa harvinaisella tulvalla (~ 0,1 % tulva) (liikenneyhteyksien pitkäaikainen katkeaminen)

¹ esim. tukiaseman laiterakennus

² merkittävyyteen vaikuttavat tulvan todennäköisyys, liikennemäärä, kierrettävyys ja korjattavuus sekä se, toimiiko tieosuus tärkeänä pelastusajoneuvojen ajoreittinä ja johtaako se alueille, joille liikenteen estyminen aiheuttaisi vahingollisia seurauksia (Piispanen 2010)

Vahinkoryhmä	Indikaattoreita	Vaikutuksia	Merkittävän tulvariskin kriteerejä
Elintärkeitä toimintoja turvaava taloudellinen toiminta	Tulva-alueella sijaitsevat elintarvike- ja lääketeollisuuskohdet sekä satamat ja lentoasemat	Yhteiskunnan toimintojen lamaantuminen	Useita elintarvike- tai lääketeollisuuskohteita tai satamia tai lentoasemia harvinaisen tulvan peittämällä alueella (~ 0,1 % tulva) (toiminnan pitkäaikainen keskeytyminen)
Vahingollinen seuraus ympäristölle	Tulva-alueella sijaitsevat ympäristölupavelvolliset kohteet	Ympäristön pilaantuminen	Useita AVIen luvittamia kohteita harvinaisen tulvan peittämällä alueella (~ 0,1 % tulva) Tulvan leviäminen tulvahaavoittuvalle suojelualueelle/vedenottamolle, kun alueen yläpuolella on laitoksia, jotka voivat aiheuttaa tulvatilanteessa vesistön äkillistä pilaantumista (pitkäkestoinen ja laaja-alainen vaikutus)
Kulttuuriperintö	Tulva-alueella sijaitseva kulttuuriympäristö ja suojellut rakennukset	Kulttuuriympäristöjen/suojeltujen rakennuksien vahingoittuminen	Harvinaisen tulvan peittämällä alueella (~ 0,1 % tulva) useita suojeltuja rakennuksia, joille aiheutuisi tulvasta korjaamatonta vahinkoa
	Tulva-alueella sijaitsevat kirjastot, arkistot ja museot	Arkisto- ja museoesineiden yms. vahingoittuminen	Harvinaisen tulvan peittämällä alueella (~ 0,1 % tulva) useita kirjastoja, arkistoja ja/tai museoita, joille aiheutuisi tulvasta korjaamatonta vahinkoa